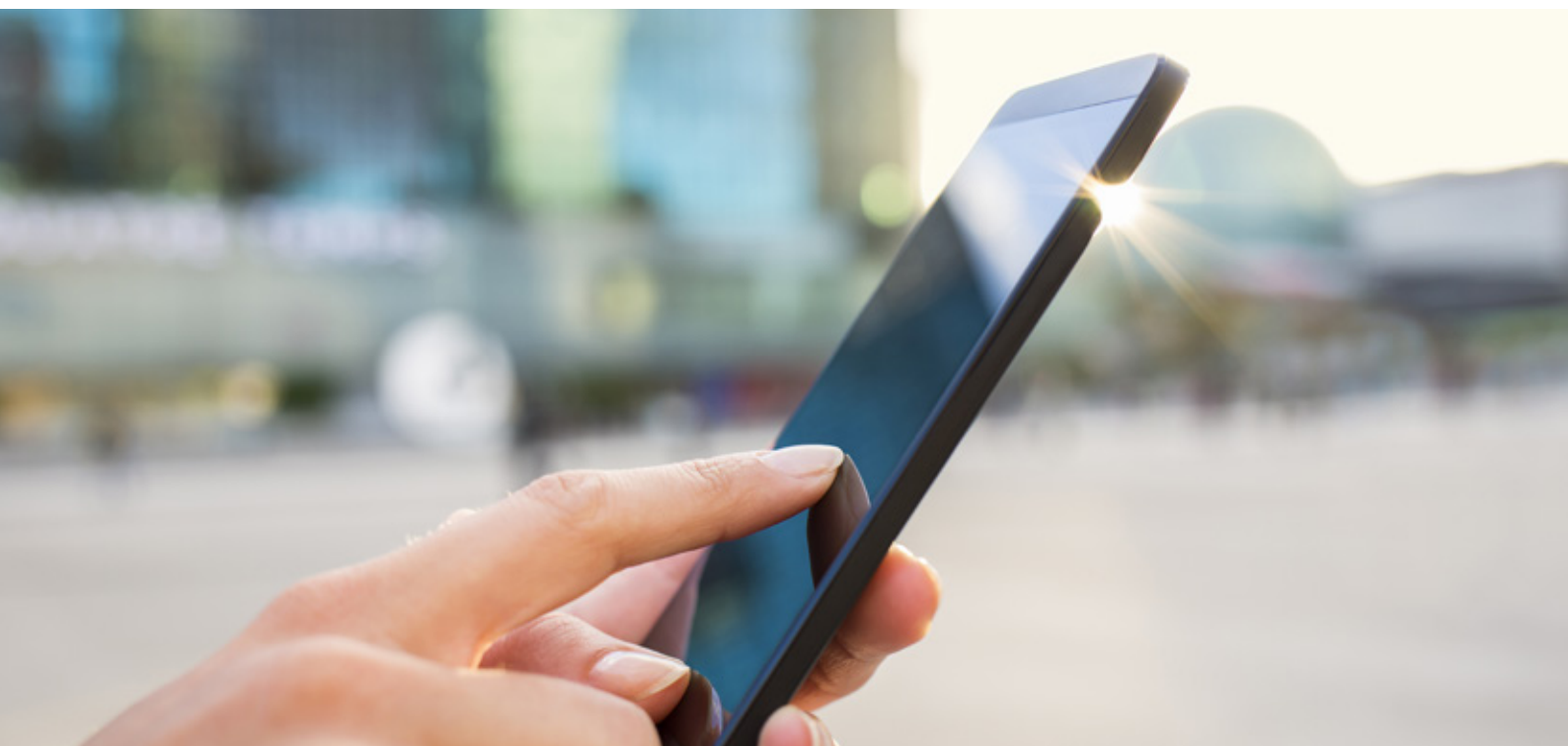

NBP

Narodowy Bank Polski

Październik 2016 r.

Systemy płatności natychmiastowych – zakres wdrożenia proponowanych przez NBP działań wspierających ich rozwój

Październik 2016 r.

Systemy płatności natychmiastowych

– zakres wdrożenia proponowanych
przez NBP działań wspierających ich rozwój

Spis treści

Wstęp	4
1. Rozwój systemów płatności natychmiastowych	6
1.1. Podsumowanie badania ankietowego skierowanego do banków	6
1.2. Badania rynkowe dotyczące płatności natychmiastowych	12
1.3. Analiza danych statystycznych z systemów funkcjonujących w Polsce	14
1.4. Zmiany w systemach płatności natychmiastowych w Polsce	21
1.5. Inicjatywa stworzenia paneuropejskiego standardu płatności natychmiastowych w euro oraz trendy światowe w zakresie systemów płatności natychmiastowych	22
2. Analiza zakresu wdrożenia proponowanych w 2015 r. przez NBP działań wspierających rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce	24
3. Proponowane dalsze działania	32
Załącznik nr 1. Ankieta – Odpowiedzi banków	34

Wstęp

W ostatnim czasie obserwuje się stały i niezwykle dynamiczny wzrost znaczenia systemów płatności natychmiastowych zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim. Sytuacja taka wynika niewątpliwie z faktu, że systemy te charakteryzują się stosunkowo dużym bezpieczeństwem rozliczeń przy zapewnieniu niemalże natychmiastowego wywiązania się z zobowiązania. Należy podkreślić, że ten segment płatności, obok płatności mobilnych, należy cały czas do najbardziej dynamicznie rozwijającej się części infrastruktury płatniczej, a ich znaczenie i udział w rozliczeniach detalicznych systematycznie wzrasta.

W czerwcu 2015 r. Rada ds. Systemu Płatniczego zapoznała się z przygotowanym przez Departament Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego (DSP NBP) raportem pt. „Systemy płatności natychmiastowych – analiza wybranych systemów, rola banku centralnego oraz kierunki rozwoju”. Jednym z głównych celów opracowania było przedstawienie propozycji działań wpływających na rozwój oraz rozszerzenie zasięgu i dostępności systemów płatności natychmiastowych w Polsce. Przedmiotowe propozycje wynikały z przeprowadzonej w I połowie 2015 r. analizy systemów płatności natychmiastowych, rezultatów pierwszego badania ankietowego banków oraz wynikających z niego wniosków. Na posiedzeniu w czerwcu 2015 r. Rada ds. Systemu Płatniczego przedyskutowała wyniki analizy i zaproponowane poniższe propozycje działań:

1. Uczestnictwo kolejnych banków w systemach płatności natychmiastowych w formie bezpośredniej.
2. Rozszerzenie przez banki będące uczestnikami systemów płatności natychmiastowych usługi przelewów natychmiastowych na wszystkie rodzaje klientów – zarówno na biznesowych, jak i indywidualnych.
3. Rozszerzenie godzin dostępu do systemów płatności natychmiastowych przez banki będące uczestnikami systemów płatności natychmiastowych poprzez zmniejszenie ograniczeń w dostępności usługi np. na czas weekendu czy dni ustawowo wolne od pracy.
4. Podjęcie działań przez operatorów systemów płatności natychmiastowych we współpracy z ich uczestnikami, mających na celu ustanowienie jednego standardu komunikatu płatniczego oraz stworzenie połączenia interoperacyjnego pomiędzy krajowymi systemami płatności natychmiastowych w celu umożliwienia przekazywania płatności pomiędzy uczestnikami różnych systemów.
5. Podjęcie działań przez operatorów systemów płatności natychmiastowych mających na celu umożliwienie uczestnictwa w ich systemach krajowych instytucji płatniczych w formie pośredniej lub, o ile to jest możliwe, bezpośredniej.
6. Uczestnictwo operatorów systemów płatności natychmiastowych w międzynarodowych inicjatywach mających na celu utworzenie schematu rozliczeniowego pozwalającego na

---

realizację płatności w trybie natychmiastowym pomiędzy krajami UE oraz włączenie tych systemów w przedmiotowy schemat.

7. Podjęcie działań przez uczestników i operatorów systemów płatności natychmiastowych mających na celu promocję płatności natychmiastowych i zwiększenie świadomości klientów i akceptantów o istnieniu tej usługi.

Powyższe propozycje działań zostały poparte przez Radę ds. Systemu Płatniczego, a materiał został przekazany operatorom systemów płatności natychmiastowych funkcjonujących w Polsce oraz środowisku bankowemu z prośbą o ich realizację.

Niniejszy materiał przedstawia wyniki analizy dotyczącej stopnia wdrożenia proponowanych przez DSP NBP działań wspierających rozwój systemów płatności natychmiastowych funkcjonujących w Polsce, przeprowadzonej z wykorzystaniem badania ankietowego przeprowadzonego w I połowie 2016 r., skierowanego do polskiego środowiska bankowego i operatorów systemów płatności natychmiastowych w Polsce¹ oraz zawiera proponowane dalsze działania w tym zakresie. Ponadto w opracowaniu zawarto informacje nt. rozwoju systemów płatności natychmiastowych w Polsce w okresie od kwietnia 2015 r. do czerwca 2016 r., przedstawiono inicjatywę stworzenia paneuropejskiego standardu płatności natychmiastowych w euro oraz trendy światowe w zakresie tych systemów.

---

¹ Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. nie wyraziła zgody na wykorzystanie zawartych w ankiecie informacji na potrzeby przygotowania niniejszego materiału. Z uwagi na powyższe oraz – w odróżnieniu do banków, które odpowiedziały na ankietę i których odpowiedzi można zbiorczo podsumować – jednoznaczność rozpoznawalności obu operatorów systemów płatności natychmiastowych – odpowiedzi operatorów na tę ankietę nie zostały podsumowane w niniejszym opracowaniu i służą wyłącznie wewnętrznym analizom NBP.

1. Rozwój systemów płatności natychmiastowych

W Polsce funkcjonują dwa systemy płatności natychmiastowych. Pierwszy z nich, Express Elixir, prowadzony jest przez Krajową Izbę Rozliczeniową S.A. (KIR S.A.), zaś drugi, o nazwie System Płatności BlueCash, prowadzi Blue Media S.A. System Express Elixir został uruchomiony w czerwcu 2012 r. pod pierwotną nazwą System Rozliczeń Płatności Natychmiastowych. Był to drugi w Europie, po brytyjskim Faster Payments Service, system płatności natychmiastowych. System Płatności BlueCash został uruchomiony w listopadzie 2012 r. jako drugi system płatności natychmiastowych w Polsce. Funkcjonowanie w Polsce od czterech lat ww. systemów stawia nasz kraj w gronie europejskich pionierów wdrażania tego rodzaju rozwiązań, świadczy o nowoczesności i wysokim poziomie rozwoju polskiego systemu płatniczego oraz o podążaniu za wymaganiami współczesnego świata w zakresie potrzeby przyspieszania realizacji zobowiązań.

W niniejszym rozdziale przedstawione jest podsumowanie wyników ankiety nt. rozwoju systemów płatności natychmiastowych, skierowanej do polskiego środowiska bankowego, analiza danych statystycznych z przedmiotowych systemów w okresie od II kwartału 2015 r. do II kwartału 2016 r., informacja nt. zmian w systemach płatności natychmiastowych w Polsce, a także informacje nt. europejskiej inicjatywy mającej na celu utworzenie paneuropejskiego natychmiastowego polecenia przelewu SCT Inst. oraz trendów światowych w zakresie systemów płatności natychmiastowych. Ze względu na możliwość powiązania odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie z konkretnym podmiotem, w materiale nie zostały opublikowane szczegółowe wyniki ankiety skierowanej do operatorów systemów płatności.

1.1. Podsumowanie badania ankietowego skierowanego do banków

Na potrzeby niniejszego opracowania zostało przeprowadzone w 2016 r. badanie ankietowe nt. rozwoju systemów płatności natychmiastowych w Polsce, skierowane do banków. Jego wyniki wykorzystano do określenia poziomu wdrożenia przez te podmioty propozycji działań wspierających rozwój tych systemów w Polsce, przyjętych przez Radę ds. Systemu Płatniczego w czerwcu 2015 r. Ankietę podzielono na trzy części. Pierwsza część dotyczyła zagadnień ogólnych i skierowana była do wszystkich banków – zarówno uczestników, jak i banków niebędących uczestnikami systemów płatności natychmiastowych. Druga część zawierała pytania do banków, które są uczestnikami systemu/systemów płatności natychmiastowych, zaś trzecia do banków, które nimi nie są. W ankiecie wzięły udział 22 banki (19 z nich to uczestnicy przynajmniej jednego systemu płatności natychmiastowych). Szczegółowe podsumowanie wyników ankiety zawiera Załącznik nr 1 do niniejszego opracowania.

Uczestnicy systemów płatności natychmiastowych

Wśród 22 ankietowanych banków 11 jest uczestnikami systemu BlueCash, zaś 14 ma dostęp do systemu Express Elixir (w tym 11 banków jest bezpośrednimi uczestnikami systemu, zaś jeden uczestniczy w systemie tylko w zakresie przelewów mobilnych typu P2P). 6 banków jest uczestnikami obu systemów płatności natychmiastowych, a 3 nie są uczestnikami żadnego z systemów.

Potrzeby zmian/usprawnień systemów

Zdecydowana większość banków, bo aż 19 (w tym również 3 banki niebędące uczestnikami systemów płatności natychmiastowych), widzi potrzebę usprawnienia bądź zmiany zasad funkcjonowania systemów płatności natychmiastowych. Najczęściej banki zgłaszają potrzebę ujednoczenia zasad rozliczania płatności natychmiastowych poprzez opracowanie na poziomie krajowym jednego wspólnego schematu rozliczeniowego dla tego typu płatności oraz ustanowienia połączenia interoperacyjnego pomiędzy systemami płatności natychmiastowych pozwalającego na przesyłanie płatności pomiędzy ich uczestnikami. Ujednoczenie schematu działania płatności natychmiastowych ułatwiłoby wdrożenie usługi po stronie banków, a także zapewniłoby przejrzystość zasad funkcjonowania usługi dla klientów oraz podniosłoby konkurencyjność wśród dostawców systemów zapewniając potencjalnie prostą zmianę dostawcy. Interoperacyjność systemów skłoniłaby, zdaniem jednego z banków, do zwiększania efektywności (oba systemy dążyłyby do jednolitego, niższego poziomu kosztów, aby nie być tym, który „dokłada do systemu”) i do zastosowania ściślejszych standardów jakości (system nadawcy byłby „współodpowiedzialny za tempo i niezawodność działań systemu odbiorcy i na odwrót”). Wprowadzenie interoperacyjności zmusiłoby oba systemy do aktywniejszego pozyskiwania banków do udziału w swoim systemie (zanim dany bank przystąpi do drugiego systemu i tylko w nim będzie funkcjonował).

W celu zwiększenia wykorzystania systemów zasadne byłoby, zdaniem niektórych banków, obniżenie (przynajmniej na rok lub dłużej, ew. permanentnie) kosztów finansowych funkcjonowania systemów po stronie uczestników, np. w systemie Express Elixir poprzez likwidację buforów płynności, jakie banki podstawiają na czas, gdy system SORBNET2 nie funkcjonuje (noce, weekendy), na rzecz limitów. Zdaniem jednego z banków, w tych okresach koszty uznania klienta środkami w systemie Express Elixir w całości ponosi i tak bank odbiorcy, a środki banku nadawcy pozostają niewykorzystywane. Alternatywnym rozwiązaniem mogłoby być umożliwienie dokonywania zasilenia/odsilenia rachunku powierniczego KIR S.A. poza godzinami aktualnego funkcjonowania systemu SORBNET2, czyli rozważenie przez NBP wydłużenia godzin funkcjonowania systemu SORBNET2. Można też rozważyć „przełączanie się” na rozrachunek netto w okresie poza godzinami funkcjonowania systemu SORBNET2. Przyjęty sposób rozliczania płatności w systemie Express Elixir uzależniony od godzin

dostępności systemu SORBNET2, szczególnie przy dynamicznym rozwoju tej usługi, może również stanowić, zdaniem dwóch banków, zagrożenie związane z brakiem dostępności usługi dla klientów poza godzinami funkcjonowania systemu SORBNET2, co w konsekwencji może wpłynąć na pogorszenie jakości usługi dla klienta. Ponadto, postulaty wobec banków-uczestników systemu o wydłużenie godzin dostępności powinny raczej wynikać z samoświadomości nacisku konkurencyjnego w każdym z tych banków, niż być efektem narzucenia z góry jako „wymóg systemu”. Taki „wymóg” oznaczałby przede wszystkim zwiększenie kosztów funkcjonowania systemów, podczas gdy już teraz nie są to koszty niskie. Jeden z banków zwrócił również uwagę na kwestię związaną z brakiem oprocentowania środków stanowiących zabezpieczenie rozliczeń w systemach płatności natychmiastowych, które zgromadzone są na wydzielonych rachunkach i wraz ze wzrostem skali rozliczeń i koniecznych sald gwarantujących ich płynność powodują coraz większe koszty (utraconych korzyści).

Za ważną kwestię banki uważają również opracowanie i wdrożenie na poziomie systemu ogólnych mechanizmów ograniczających możliwość wykorzystania płatności natychmiastowych do celów niezgodnych z prawem (niezależnych od mechanizmów bezpieczeństwa zaimplementowanych w banku uczestniczącym w systemie). Centralizacja zarządzania bezpieczeństwem tego typu płatności zwiększyłaby, ich zdaniem, skuteczność zapobiegania nadużyciom oraz mogłaby zmniejszyć łączne koszty ponoszone przez wszystkich uczestników osobno. W ankiecie zwrócono uwagę na konieczność zapewnienia dostępności wszystkich uczestników w systemach w trybie 24h, co przyczyniłoby się do wzrostu przetwarzanych przez system wolumenów.

Tylko trzy banki nie widzą potrzeby dokonywania zmiany/usprawnienia zasad funkcjonowania systemów płatności natychmiastowych w Polsce.

Równoległe funkcjonowanie dwóch systemów płatności natychmiastowych

W ramach opinii na temat równoległego działania dwóch systemów płatności natychmiastowych większość banków, bo aż 16, uważa, że taka sytuacja wpływa na szybszy rozwój tego segmentu rynku płatniczego. Ich zdaniem, konkurencja stymuluje rozwój, przyczynia się do popularyzacji usługi, przyczyniając się jednocześnie do obniżania opłat. Istnienie dwóch systemów płatności może również podnieść jakość świadczonych przez ich operatorów usług.

Zdaniem 6 banków, równoległe funkcjonowanie dwóch systemów płatności natychmiastowych przyczynia się jednak do fragmentaryzacji rynku i braku rozpoznawalności tego typu usługi wśród klientów banków.

Rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce

Zdaniem 20 banków, rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce powinien być związany przede wszystkim z przystępowaniem do systemów kolejnych banków. Stosunkowo mała liczba uczestników tych systemów jest podstawową barierą hamującą ich rozwój. Drugim w kolejności działaniem wpływającym na rozwój systemów wskazywanym przez banki jest rozszerzenie usługi przelewów natychmiastowych na wszystkie rodzaje klientów – zarówno na biznesowych, jak i indywidualnych. Za ważną kwestię ankietowani uważają również potrzebę rozszerzenia godzin dostępu do systemów płatności natychmiastowych przez uczestników systemów płatności natychmiastowych poprzez zmniejszenie ograniczeń w dostępności usługi, np. na czas weekendu czy dni ustawowo wolne od pracy. Niektóre banki wprost wskazują, że rozwój systemów płatności natychmiastowych możliwy będzie wtedy, jeśli wszystkie banki będą ich uczestnikami oraz umożliwią korzystanie z usługi klientom zarówno indywidualnym, jak i biznesowym w trybie 24h. Jeden z nich przeprowadził analizę, z której wynika, że większość odrzuconych przelewów została niezrealizowana właśnie z powodu braku uczestnictwa banku odbiorcy w systemie oraz próby wykonania przelewu poza godzinami obsługi systemu.

Istotne jest, zdaniem banków, również ujednoczenie zasad rozliczania płatności natychmiastowych, np. poprzez opracowanie na poziomie krajowym jednego wspólnego schematu sposobu rozliczania tego typu płatności, co ułatwiłoby wdrożenie usługi po stronie banków. Ustanowienie połączenia interoperacyjnego pomiędzy systemami płatności natychmiastowych pozwoliłoby natomiast na przesyłanie płatności pomiędzy ich uczestnikami.

Podjęcie przez banki działań mających na celu wsparcie rozwoju systemów

15 banków wskazało w ankiecie, że miało okazję zapoznać się z raportem NBP pt. „Systemy płatności natychmiastowych – analiza wybranych systemów, rola banku centralnego oraz kierunki rozwoju” oraz zawartymi w nim propozycjami działań wpływających na rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce oraz rozszerzenie ich zasięgu i dostępności. Część banków podjęła wspomniane działania. Przede wszystkim banki prowadziły działania mające na celu promocję płatności natychmiastowych i zwiększenie świadomości klientów o ich istnieniu. Jeden z banków prowadzi aktualnie prace nad wdrożeniem usługi przelewów natychmiastowych, zaś inny rozważa taką możliwość.

Udostępnianie usługi przelewów natychmiastowych wszystkim rodzajom klientów

Zdecydowana większość banków (16 z 19), które są uczestnikami systemów płatności natychmiastowych, udostępnia tę usługę zarówno klientom indywidualnym, jak również

biznesowym. 4 banki poszerzyły w ostatnim roku swoją ofertę o możliwość wysyłania zleceń za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych dla klientów biznesowych bądź indywidualnych, a 2 rozważają jej rozszerzenie. Z udzielonych odpowiedzi wynika, iż z przelewów natychmiastowych częściej korzystają klienci indywidualni niż biznesowi.

Dostępność usługi przelewów natychmiastowych

11 ankietowanych banków umożliwia wysyłanie i odbieranie płatności natychmiastowych w trybie 24h (w tym 2 z nich ogranicza tę dostępność tylko do klientów indywidualnych). Za powód takiej sytuacji banki wskazują przede wszystkim ograniczenia technologiczne systemów IT (przetwarzanie nocne systemu centralnego, kwestie związane z potrzebą przeprowadzenia księgowania). Dwa banki planują rozszerzenie dostępności usługi na tryb 24h.

Stosowane limity transakcji

Jeśli chodzi o stosowanie przez banki limitów pojedynczych transakcji, to ponad połowa ankietowanych banków (10 z 19), które są uczestnikami systemów płatności natychmiastowych, stosuje niższe limity od systemowych, tłumacząc to kwestiami bezpieczeństwa – przelew realizowany w czasie rzeczywistym bez możliwości zablokowania, co może ułatwiać skuteczne wykonanie transakcji i wyprowadzenie środków z konta przez osoby nieuprawnione. Tylko 4 banki widzą potrzebę zwiększenia tego limitu na poziomie systemowym – głównie uczestnicy systemu BlueCash, w którym jest on stosunkowo niski.

Płatności realizowane w systemach płatności natychmiastowych oraz ich wykorzystanie

Z odpowiedzi przekazanych przez banki wynika, że najczęściej płatności natychmiastowe wykorzystywane są przez ich klientów przy dokonywaniu płatności masowych, np. za faktury czy rachunki. Wykorzystanie płatności natychmiastowych przede wszystkim do regulowania płatności masowych potwierdzają również wyniki badania przeprowadzonego przez TNS Polska na zlecenie Związku Banków Polskich we współpracy z KIR S.A. (patrz rozdział 1.2). Na drugim miejscu znajdują się przelewy pomiędzy rachunkami tego samego klienta zaś w dalszej kolejności płatności B2B oraz za zakupy w Internecie. Tego rodzaju płatności są wykorzystywane również do spłaty kredytów i pożyczek oraz jako awaryjna droga realizowania rozliczeń. Jeśli chodzi o udział płatności natychmiastowych w płatnościach ogółem realizowanych przez klientów banków to zarówno pod względem ilościowym i wartościowym jest on znikomy i zawiera się w przedziale 0 – 5%.

Polityka cenowa i opłaty

Zdecydowana większość banków pobiera opłatę za dokonanie przelewu natychmiastowego. Produkt ten jest traktowany przez większość z nich jako usługa typu premium, a tym samym pozycjonowana wyżej niż standardowe polecenie przelewu. Większość z banków różnicuje opłaty w zależności od rodzaju klienta, pobierając z reguły wyższe opłaty od klientów biznesowych. Opłata uzależniona jest również w wielu przypadkach od rodzaju kanału wykorzystywanego do przeprowadzania płatności. Z reguły najtańsze są płatności inicjowane z poziomu bankowości internetowej, następnie w oddziale banku, zaś najdroższe przez konsultanta telefonicznego. W niektórych przypadkach opłaty nie są pobierane np. dla niektórych rodzajów rachunków bądź rodzaju klienta. Opłaty za pojedynczy przelew natychmiastowy nie przekraczają kwoty 10 zł dla klientów indywidualnych, zaś dla klientów biznesowych wynoszą maksymalnie 40 zł. Na podstawie pozyskanych danych można stwierdzić, że generalnie poziom opłat pobieranych od klienta banku za przelew natychmiastowy nie uległ zmianie w stosunku do zeszłego roku.

Ponad połowa ankietowanych banków potwierdziła, że prowadzona przez nich polityka cenowa w stosunku do płatności natychmiastowych oferowanych klientom jest ściśle powiązana z kosztami ponoszonymi przez nie z tytułu uczestnictwa w tego typu systemie (polityka pokrycia kosztów przychodami). Zrealizowanie przelewu natychmiastowego generuje dla tej grupy banków wyższy koszt aniżeli wykonanie zwykłego przelewu, stąd stosowane przez bank opłaty za dokonanie przelewu natychmiastowego są wyższe. Z kolei pozostałe banki twierdzą, że koszty oferowania płatności natychmiastowych przekraczają przychody generowane przez ten rodzaj operacji.

Połowa ankietowanych banków, które są uczestnikami obu systemów, stwierdziła, że związane z tym koszty powodują konieczność stosowania przez nich wyższych opłat dla klientów za dokonywanie przelewów natychmiastowych.

Działania promocyjne

Siedem z ankietowanych banków będących uczestnikami systemu płatności natychmiastowych w przeciągu ostatniego roku prowadziło działania promujące wykorzystanie przez klientów tej usługi. Polegały one głównie na stosowaniu obniżek opłat za tego rodzaju przelewy oraz reklamę w Internecie. Efektem tych działań było znaczące zwiększenie wykorzystania przez klientów tej usługi. 11 banków planuje natomiast w ciągu najbliższego roku podjęcie podobnych działań.

Pośrednictwo w dostępie do systemów płatności natychmiastowych

Znaczna część banków, które są uczestnikami systemów płatności natychmiastowych (11), wyraziła w ankiecie zainteresowanie świadczeniem usługi pośrednictwa w dostępie do systemów płatności natychmiastowych innym podmiotom zarówno bankowym, jak i niebankowym (np. krajowym instytucjom płatniczym). Udostępnienie takiej możliwości mogłoby zwiększyć przychody z tego tytułu i zmniejszyć koszty uczestnictwa w systemie. Ponadto, wpłynęłoby to pozytywnie na zwiększenie liczby uczestników i wolumenu transakcji.

Uczestnictwo w obu systemach

Jak wspomniano wcześniej, 6 ankietowanych banków jest uczestnikiem obu systemów płatności natychmiastowych. Jako powód jednoczesnego uczestnictwa w tych systemach wskazały ograniczony zasięg usługi w przypadku uczestnictwa tylko w jednym systemie oraz chęć zapewnienia kompleksowego i szerokiego rozwiązania swoim klientom.

Nieuczestniczenie w systemach płatności natychmiastowych

Trzy z ankietowanych banków nie są uczestnikami żadnego systemu płatności natychmiastowych. Jeden bank oferuje tę usługę w ograniczonym zakresie, udostępniając swoim klientom tylko możliwość dokonywania płatności mobilnych typu P2P, które są generowane z poziomu systemu płatności mobilnych BLIK. Jako powód braku uczestnictwa w systemie płatności natychmiastowych banki wskazały przede wszystkim wysokie koszty przystąpienia do systemu związane z dostosowaniem systemów informatycznych oraz dodatkowe ryzyko operacyjne związane z uczestnictwem w takim systemie.

Jeden z banków potwierdził, że wprowadzenie możliwości rozliczania nowych rodzajów płatności za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych takich jak np. płatności mobilne P2P, płatności podatkowe oraz płatności na rzecz ZUS, jak również przystąpienie NBP do systemu Express Elixir wpłynęłoby na podjęcie przez niego decyzji o przystąpieniu do systemu płatności natychmiastowych. **Trzy banki, które nie są uczestnikami systemów płatności natychmiastowych, potwierdziły natomiast, że planują przystąpienie do takiego systemu.**

1.2. Badania rynkowe dotyczące płatności natychmiastowych

W związku z rozwojem systemów płatności natychmiastowych w Polsce, zagadnienia związane z ich wykorzystaniem przez klientów banków są uwzględniane w różnych badaniach rynkowych z zakresu bankowości. Jednym z nich jest zrealizowane przez ARC Rynek i Opinia,

na zlecenie KIR S.A., badanie², które potwierdza dużą rozpoznawalność usługi przelewów ekspresowych w Polsce wśród aktywnych użytkowników bankowości elektronicznej. Niemal wszyscy respondenci, którzy mieli okazję korzystać z przelewów natychmiastowych (98 proc.), ocenili je jako przydatne. W grupie badanych, znających płatności natychmiastowe, z usługi dotychczas skorzystał co trzeci użytkownik e-bankowości (34 proc.), a 77 proc. z nich zleciło taki przelew więcej niż raz. Warto zauważyć, że 2/3 respondentów, którzy nie mają dostępu do usługi lub nie są tego świadomi, chciałoby mieć możliwość korzystania z przelewów natychmiastowych. Wyniki sondażu pokazują, że najwięcej osób, które przynajmniej raz skorzystały z tej usługi, znaleźć można wśród respondentów w wieku 35-44 lat (30 proc.), a następnie 25-34 lat (29 proc.). Z analizy danych w kontekście poziomu edukacji respondentów wynika, że zdecydowanie najwięcej osób korzystających z przelewów natychmiastowych posiada wyższe wykształcenie (61 proc.). Na drugim miejscu znajdują się osoby z wykształceniem średnim (28 proc.). Najmniejszy odsetek korzystających z usługi odnotowano wśród osób z wykształceniem zawodowym (7 proc.) oraz podstawowym (4 proc.). W analizie wyników badania uwzględniony został również podział ze względu na płeć. Przynajmniej raz realizację przelewu natychmiastowego zleciło dotychczas 54 proc. mężczyzn i 46 proc. kobiet. Jednak wśród osób potencjalnie zainteresowanych skorzystaniem z usługi dominują kobiety – w stosunku 58 proc. do 42 proc.

Z innego badania „Wizerunek polskiego sektora bankowego”, przeprowadzonego na zlecenie Związku Banków Polskich i KIR S.A.³, wynika z kolei, że aż 82% z 780 ankietowanych, którzy są klientami banków, nigdy nie zlecało w swoim banku przelewu natychmiastowego. Tylko 7% korzystało raz z takiej usługi, zaś 8% kilka razy. Pozostałe 3% korzysta z takiej usługi regularnie. Blisko dwie trzecie ankietowanych klientów banków doceniło funkcjonalność przelewów natychmiastowych w codziennych sytuacjach. W tej grupie, 38 proc. respondentów wskazało, że korzysta z usługi do regulowania płatności za rachunki (wzrost o 17 p.p. w porównaniu z 2015 r.), czy spłaty raty kredytu (19 proc. wobec 8 proc. w 2015 r.). Niemal co trzeci badany (30 proc.) wykonuje przelew natychmiastowy, gdy chce mieć pewność, że trafi on do odbiorcy niezwłocznie – dla porównania, w ubiegłym roku odpowiedziało tak 23 proc. ankietowanych. Transakcje natychmiastowe są doceniane także w relacjach biznesowych – zwłaszcza, gdy należy pilnie uregulować zobowiązania wobec kontrahentów – co deklaruje 24 proc. osób biorących udział w badaniu (13 proc. w 2015 r.). W opinii 10 proc. ankietowanych, przelewy natychmiastowe są również przydatne m.in. podczas zakupów on-line, gdy zależy nam, aby przelew jak najszybciej dotarł do sprzedawcy, co ma wpływ na czas realizacji zamówienia (w 2015 r. odpowiedziało tak 9 proc. uczestników badania), czy w sytuacji, gdy chcemy

² Badanie przeprowadzone zostało na przełomie marca i kwietnia 2016 r. na próbie 845 osób, aktywnie korzystających z bankowości elektronicznej. Badanie zrealizowane metodą CAWI przez ARC Rynek i Opinia na zlecenie KIR S.A. <http://www.expresselixir.pl/o-nas/aktualnosci/sondaz-kto-korzysta-z-przelewow-natychmiastowych,27.html>

³ Badanie przeprowadzone zostało w marcu 2016 r. w ramach cyklicznego wielotematycznego badania Omnibus na ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie klientów banków w wieku 15+. Liczebność próby: N=506. Badanie zrealizowane przez TNS Polska na zlecenie Związku Banków Polskich we współpracy z KIR S.A.

wykorzystać okazję, np. kupić bilety lotnicze w ofercie „last minute” (wzrost o 2 p.p. w porównaniu z ub.r.).

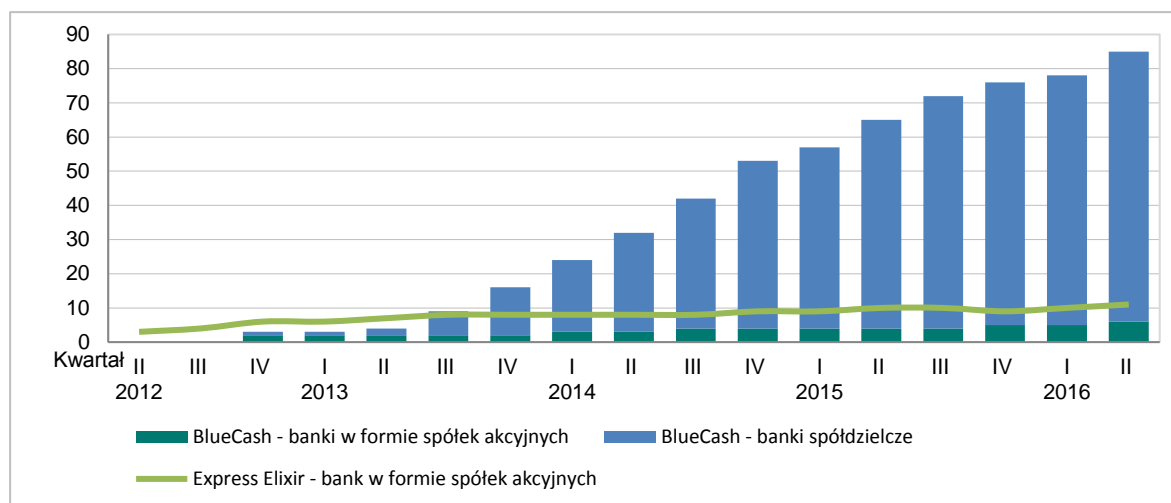
Wyniki powyższych badań świadczą przede wszystkim o tym, że klienci banków mają dużą świadomość o istnieniu usługi przelewów natychmiastowych i chcą mieć możliwość jej dokonywania, jednakże pomimo wzrostu liczby płatności natychmiastowych klienci banków nadal bardzo rzadko z niej korzystają.

1.3. Analiza danych statystycznych z systemów funkcjonujących w Polsce

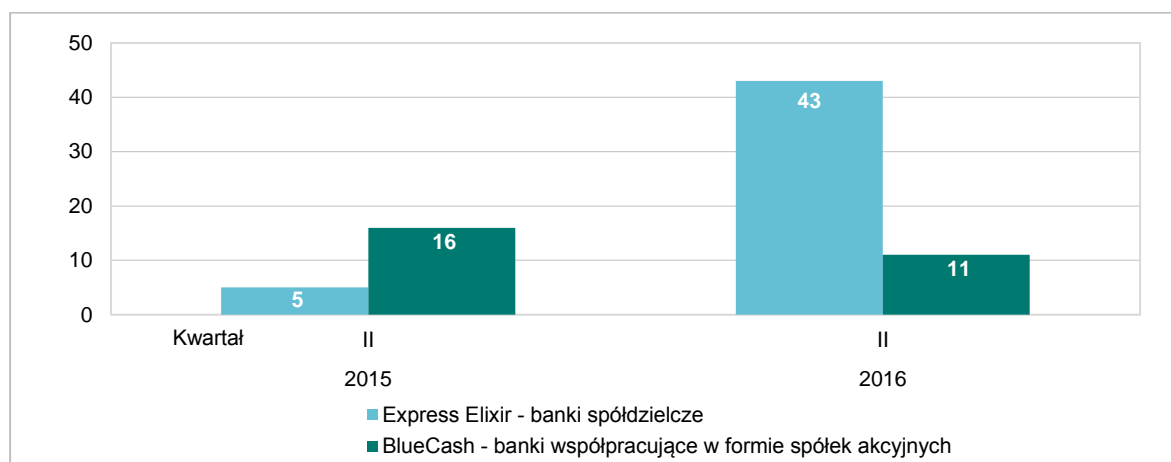
W II kwartale 2016 r. liczba bezpośrednich uczestników systemu Express Elixir była nadal stosunkowo mała i wyniosła 11 (wzrost jedynie o 1 uczestnika w stosunku do analogicznego okresu w 2015 r.⁴). Są to większe banki, które są uczestnikami innych systemów płatności takich jak SORBNET2, Elixir, TARGET2-NBP czy Euro Elixir. Do systemu Express Elixir, za pośrednictwem banku zrzeczającego, miały również dostęp 43 banki spółdzielcze (w kwietniu 2015 r. było ich 5). Uczestnicy systemu BlueCash stanowili znacznie większe grono 85 banków, jednak większość z nich, bo aż 79, to banki spółdzielcze. Ponadto w systemie BlueCash funkcjonowało 11 tzw. banków współpracujących, które nie są co prawda jego uczestnikami, ale za pośrednictwem systemu BlueCash istnieje możliwość przekazywania płatności od i do ich klientów (w czerwcu 2015 r. takich banków było 16). Wykres 1.1 przedstawia liczbę bezpośrednich uczestników systemów BlueCash i Express Elixir w poszczególnych kwartałach od momentu uruchomienia systemów. Wykres 1.2 przedstawia natomiast porównanie liczby banków w II kwartale 2015 r. i II kwartale 2016 r., które nie są uczestnikami bezpośrednimi systemów BlueCash i Express Elixir, jednakże mają dostęp do tych systemów poprzez bank zrzeczający (w przypadku systemu Express Elixir) bądź są bankami współpracującymi (w przypadku systemu BlueCash).

---

⁴ Do systemu przystąpiły w tym okresie dwa banki, a jeden bank przestał być uczestnikiem systemu (połączył się z innym bankiem, który był już uczestnikiem systemu Express Elixir).

Wykres 1.1 Liczba uczestników bezpośrednich systemów Express Elixir i BlueCash

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

Wykres 1.2 Porównanie liczby banków w II kwartale 2015 r. i 2016 r. mających dostęp do systemów Express Elixir i BlueCash, niebędących bezpośrednimi uczestnikami tych systemów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

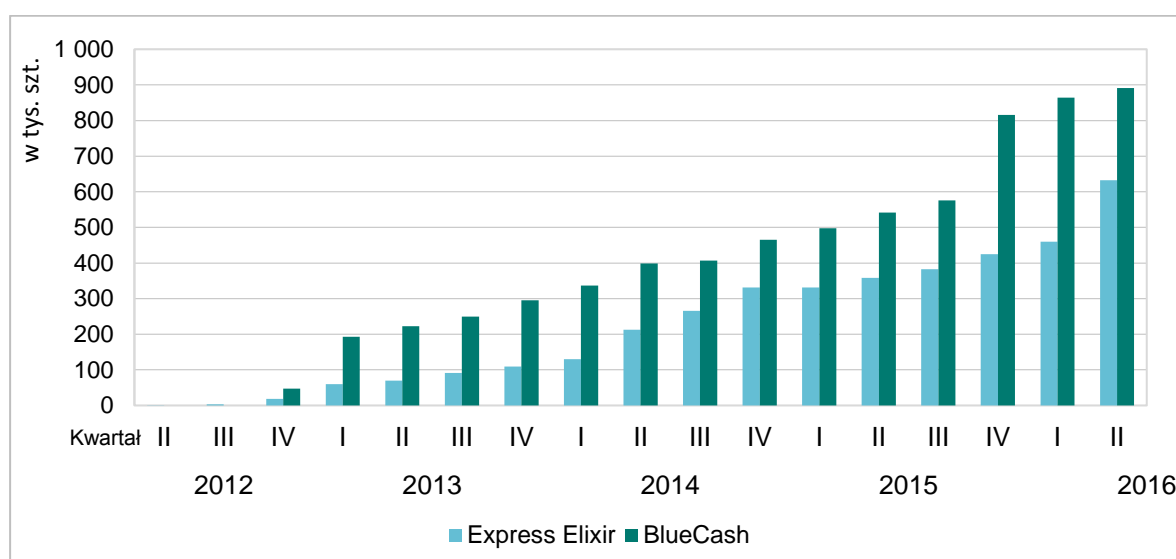
W II kwartale 2016 r. w systemie Express Elixir zrealizowano ponad 632 tys. zleceń (w tym 15,7 tys. zleceń mobilnych P2P generowanych z systemu płatności mobilnych BLIK) o łącznej wartości 2,5 mld zł (w tym zlecenia P2P BLIK o wartości 2 mln zł). Średnia wartość jednego zlecenia w tym okresie wyniosła 3.916 zł. W porównaniu do analogicznego okresu w 2015 r. liczba zrealizowanych zleceń wzrosła z poziomu 358 tys. o prawie 77%, zaś ich wartość o 56%. Średnia wartość jednego zlecenia spadła zaś o prawie 12% (z poziomu 4.435 zł do 3.916 zł).

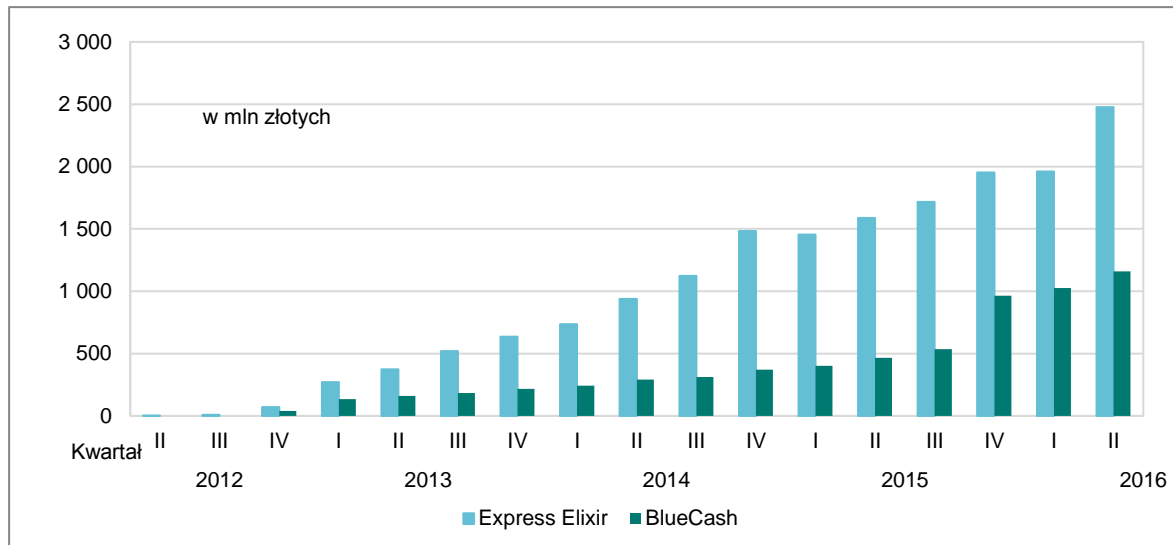
W systemie BlueCash zrealizowano natomiast ponad 891 tys. zleceń o łącznej wartości 1,2 mld zł. Średnia wartość jednego zlecenia w tym okresie wyniosła 1.301 zł. W porównaniu do analogicznego okresu w 2015 r. liczba zrealizowanych zleceń wzrosła z poziomu 542 tys. o prawie 65%, a ich wartość wzrosła prawie o 150%. Średnia wartość jednego zlecenia wzrosła zaś o 52% (z poziomu 858 zł).

Wykresy 1.3 i 1.4 przedstawiają kwartalną liczbę i wartość zleceń zrealizowanych w systemach Express Elixir i BlueCash, zaś na wykresie 1.5 zaprezentowana jest średnia wartość pojedynczego zlecenia w tych systemach.

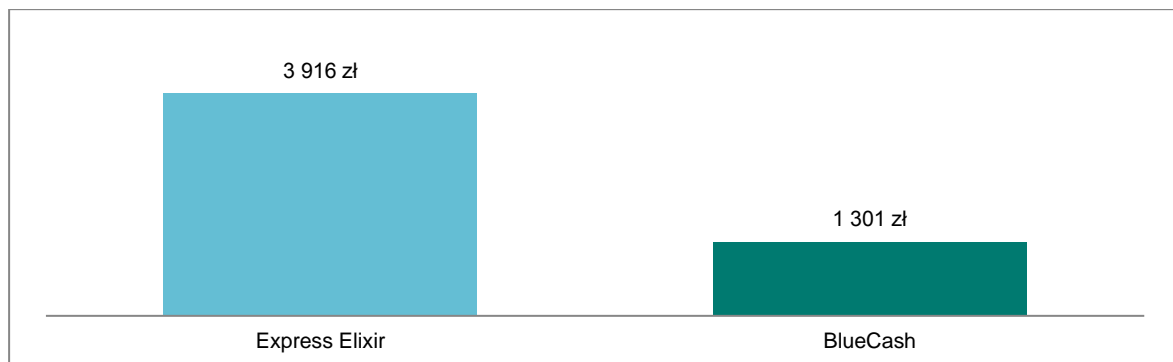
Wykres 1.3 Kwartalna liczba zleceń zrealizowanych w systemie Express Elixir i BlueCash

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

Wykres 1.4 Kwartalna wartość zleceń zrealizowanych w systemie Express Elixir i BlueCash

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

Wykres 1.5 Średnia wartość zlecenia w II kwartale 2016 r. w systemach Express Elixir i BlueCash

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

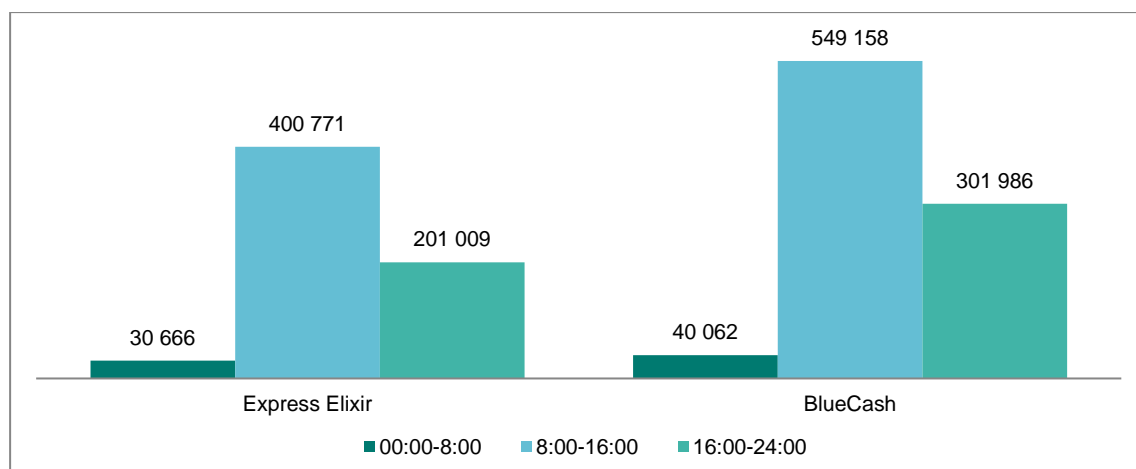
Jak widać na powyższych wykresach, zarówno liczba, jak i wartość zleceń zrealizowanych w systemie Express Elixir w okresie od II kwartału 2015 r. do II kwartału 2016 r. systematycznie rosła, a tempo tego wzrostu zawierało się w ujęciu kwartalnym w przedziale 7 – 38% w odniesieniu do liczby zleceń oraz w przedziale 1 – 26%, jeśli chodzi o ich wartość. Najbardziej dynamiczny wzrost nastąpił na przełomie I i II kwartału 2016 r., kiedy liczba zrealizowanych zleceń wzrosła o 38% (z 459.652 zleceń w I kwartale do 632.446 zleceń w II kwartale), a ich wartość o 26% (z 2 mld zł w I kwartale do 2,5 mld zł w II kwartale). Na ten przyrost wpływ miał przede wszystkim fakt przystąpienia do systemu Express Elixir kolejnego uczestnika oraz uruchomienie przez 5 banków usługi przelewów mobilnych typu P2P w systemie płatności mobilnych BLIK, które kierowane są do rozliczenia w systemie Express Elixir. Należy

zaznaczyć, że chociaż liczba transakcji kierowanych do systemu Express Elixir z poziomu systemu BLIK dynamicznie wzrasta – od kwietnia do czerwca 2016 r. o ponad 80% (z 3.713 do 6.729 zleceń), to wolumen ten stanowi nadal niewielki, wynoszący w II kwartale 2016 r. zaledwie 2,5%, udział we wszystkich zleceniach zrealizowanych w tym okresie w systemie Express Elixir. Utrzymanie bądź zwiększenie takiego tempa przyrostu płatności pochodzących z systemu BLIK w dłuższym okresie może jednak znacząco wpłynąć na wzrost liczby płatności realizowanych w systemie Express Elixir. Z uwagi na to, że tego typu płatności mają stosunkowo niewielką wartość, może to także przełożyć się na dalszy spadek średniej wartości pojedynczego zlecenia.

Jeśli chodzi o system BlueCash, to w przedmiotowym okresie odnotowano również znaczący wzrost liczby i wartości zrealizowanych zleceń, a tempo tego wzrostu zawierało się w ujęciu kwartalnym w przedziale 3 – 42% w odniesieniu do liczby zleceń oraz w przedziale od 6 – 80%, jeśli chodzi o ich wartość. Najbardziej dynamiczny wzrost nastąpił na przełomie III i IV kwartału 2015 r., kiedy liczba zrealizowanych zleceń wzrosła o 42% (z 575.405 zleceń w III kwartale do 815.966 zleceń w IV kwartale), a ich wartość aż o 80% (z 534 mln zł w III kwartale do 964 mln zł w IV kwartale). Tak wysoki przyrost wynikał przede wszystkim z przystąpienia do systemu kolejnego dużego uczestnika.

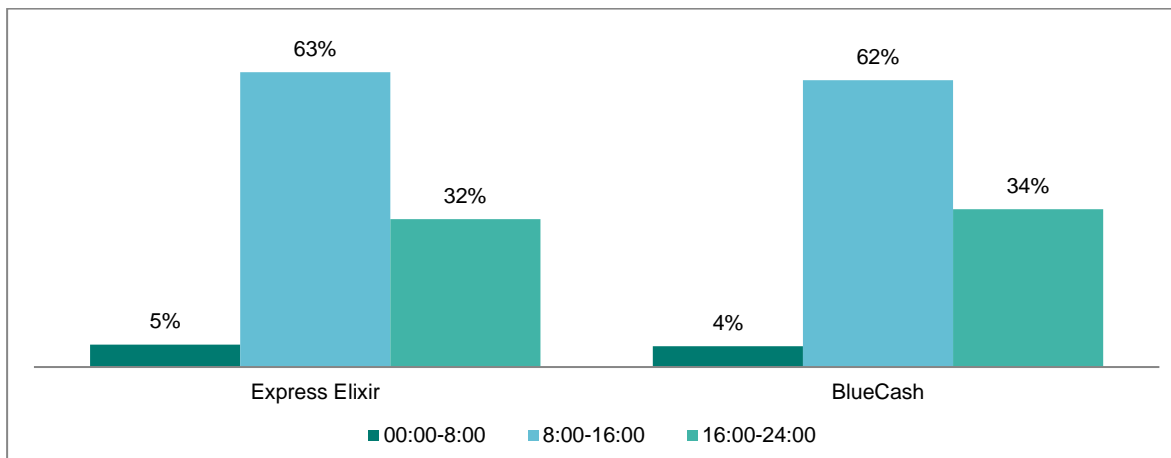
Analiza liczby zleceń zrealizowanych w podziale na trzy przedziały czasowe w ramach doby wykazała natomiast, że w II kwartale 2016 r. zarówno w systemie Express Elixir, jak i w BlueCash zdecydowanie najwięcej zleceń, bo aż ponad 60%, zrealizowano pomiędzy godziną 08:00 a 16:00, a najmniej, bo około 4 – 5% między godziną 00:00 a 8:00 (Wykresy 1.6 i 1.7). W porównaniu do II kwartału 2015 r. proporcje te nie uległy praktycznie żadnej zmianie.

Wykres 1.6 Liczba zleceń zrealizowanych w przedziałach czasowych w systemach Express Elixir i BlueCash w II kwartale 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

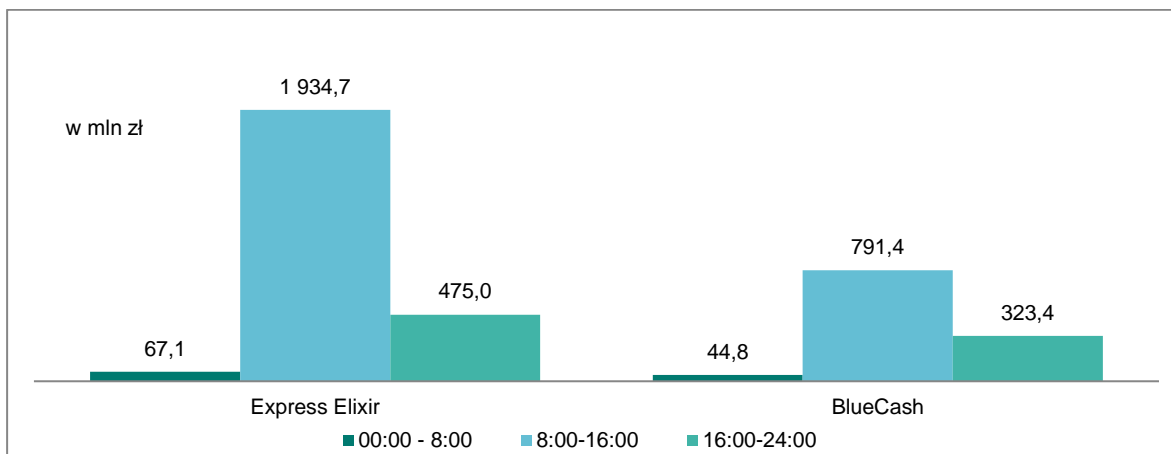
Wykres 1.7 Procentowy udział liczby zleceń zrealizowanych w przedziałach czasowych w systemach Express Elixir i BlueCash w II kwartale 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

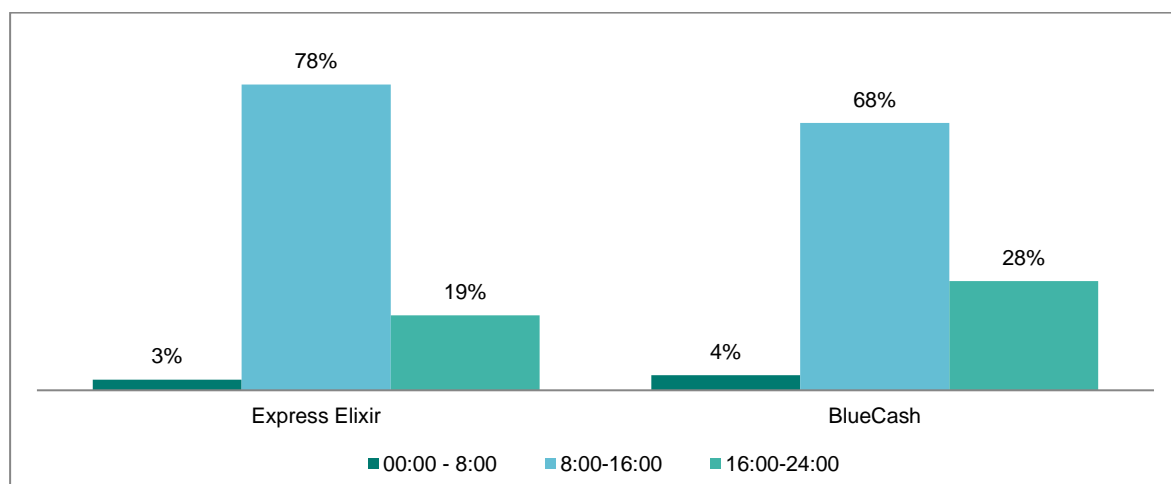
Wartość zleceń zrealizowanych w przedziale pomiędzy godzinami 8:00 a 16:00, podobnie jak ich liczba, również była największa i wyniosła 1,9 mld zł w systemie Express Elixir i 791,4 mln zł w systemie BlueCash, a jej procentowy udział w wartości wszystkich zrealizowanych zleceń w systemie wyniósł 78% dla systemu Express Elixir oraz 68% dla systemu BlueCash (Wykresy 1.8 i 1.9). W porównaniu do II kwartału 2015 r. proporcje te również nie uległy praktycznie żadnej zmianie.

Wykres 1.8 Wartość zleceń zrealizowanych w przedziałach czasowych w systemach Express Elixir i BlueCash w II kwartale 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

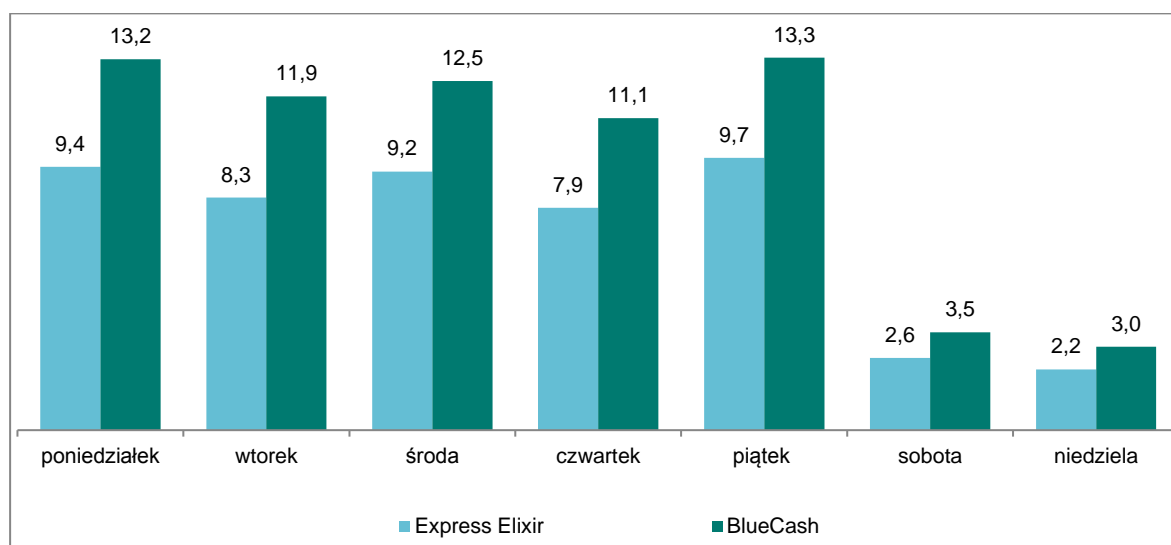
Wykres 1.9 Procentowy udział wartości zleceń zrealizowanych w przedziałach czasowych w systemach Express Elixir i BlueCash w II kwartale 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

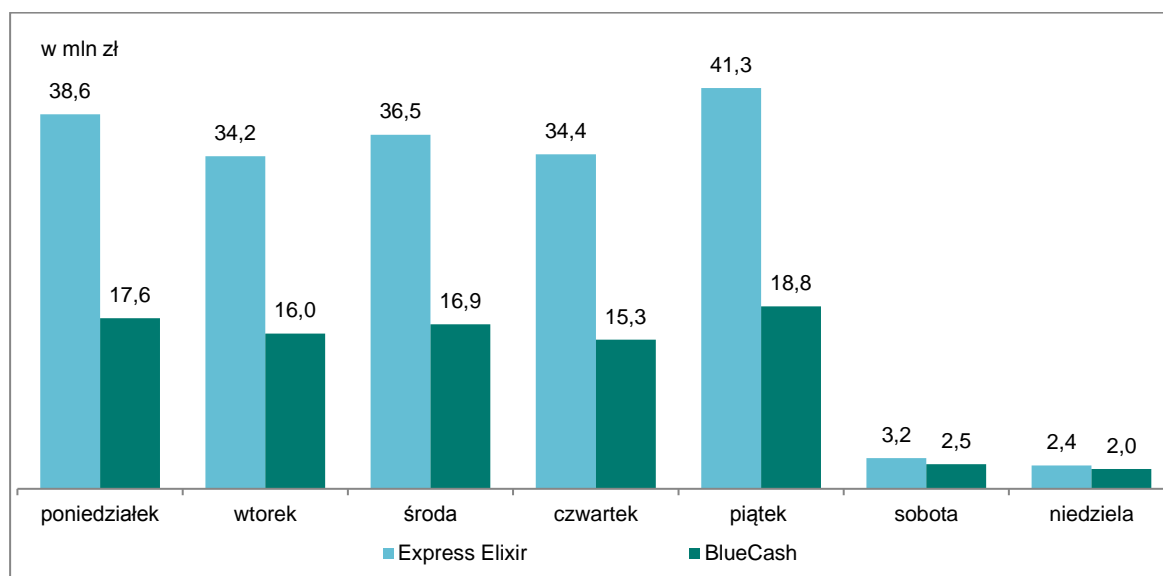
Ze wskaźnika pokazującego liczbę i wartość zleceń zrealizowanych w obu systemach w poszczególnych dniach tygodnia wynika, że kontynuowany jest trend z zeszłego roku, tj. najwięcej zleceń realizowanych jest w piątki i poniedziałki. Podczas weekendu i w dni ustawowo wolne od pracy nadal realizowanych jest najmniej płatności (Wykresy 1.10 i 1.11).

Wykres 1.10 Średnia dzienna liczba zleceń zrealizowanych w poszczególnych dniach tygodnia w systemach Express Elixir i BlueCash w II kwartale 2016 r. (w tys. szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

Wykres 1.11 Średnia dzienna wartość zleceń zrealizowanych w poszczególnych dniach tygodnia w systemach Express Elixir i BlueCash w II kwartale 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KIR S.A. i Blue Media S.A.

Na podstawie przedstawionych danych statystycznych można stwierdzić, że pod względem liczby zrealizowanych płatności i obrotów systemy stale się rozwijają, jednakże obsługiwane wolumeny są w dalszym ciągu stosunkowo niskie. Widać to w szczególności, gdy porównamy je do tych rozliczanych w systemie Elixir, gdzie liczba zrealizowanych transakcji w czerwcu 2016 r. wyniosła prawie 146 mln, a ich wartość przekroczyła 375 mld zł. Łączna liczba zleceń zrealizowanych w systemach Express Elixir i BlueCash wyniosła natomiast w tym okresie zaledwie 526.680, a ich wartość 1,3 mld zł, tj. była mniejsza niż w systemie Elixir odpowiednio o 27.621% w zakresie liczby i 29.376% w zakresie wartości. Świadczy to o tym, że pomimo ciągłego wzrostu zarówno liczby, jak i wartości zleceń zrealizowanych w systemach płatności natychmiastowych, udział tych systemów w rynku złotych płatności detalicznych w Polsce, który zarówno pod względem liczby i wartości zleceń wynosi poniżej 1%, jest w dalszym ciągu znikomy i nie uległ zwiększeniu od zeszłego roku.

1.4. Zmiany w systemach płatności natychmiastowych w Polsce

W kwietniu 2016 r. nastąpiło produkcyjne wdrożenie mobilnych płatności typu P2P generowanych z poziomu systemu płatności mobilnych BLIK, które kierowane są do rozliczenia w systemie Express Elixir. Do tej pory zarówno wolumen, jak i wartość płatności realizowanych tą drogą jest jednak niski i nie wpłynął znacząco na zwiększenie transakcji w systemie Express Elixir. Przystępowanie do tej usługi kolejnych banków może jednak zmienić

tę sytuację. Istotną kwestią, która może przyczynić się do rozwoju systemu Express Elixir, jest planowane przez KIR S.A. wprowadzenie w 2017 r. obsługi płatności dokonywanych na rzecz organów podatkowych, celnych i ZUS. Ta funkcjonalność może zostać wykorzystana przede wszystkim przez klientów biznesowych banków do dokonywania opłat celnych, przy których istotne znaczenie ma natychmiastowe uznanie rachunku beneficjenta pozwalające np. na szybszy odbiór towaru. Powyższe zmiany są uzależnione od terminu przystąpienia NBP do systemu Express Elixir, które wstępnie jest planowane w marcu 2017 r.

W systemie BlueCash natomiast nie odnotowano zmian, które mogłyby przyczynić się do jego rozwoju. Operator nie planuje w ciągu najbliższego roku zmian w zasadach funkcjonowania swojego systemu, które mogłyby wpłynąć na jego dalszy rozwój.

1.5. Inicjatywa stworzenia paneuropejskiego standardu płatności natychmiastowych w euro oraz trendy światowe w zakresie systemów płatności natychmiastowych

W ramach Eurosystemu kontynuowane są prace nad stworzeniem paneuropejskiego rozwiązania, pozwalającego na rozliczanie płatności natychmiastowych w walucie euro. Decyzja o rozpoczęciu działań w tym zakresie została podjęta w grudniu 2014 r. przez Euro Retail Payments Board (ERPB). Rozwiązanie to będzie oparte na przygotowanym przez European Payments Council (EPC), i przyjętym w listopadzie 2015 r. przez ERPB, schemacie SEPA Credit Transfer Inst (SCT Inst.). Uczestnictwo w nim nie będzie obowiązkowe, a ponadto zapewniona będzie możliwość uczestnictwa w schemacie zarówno jako nadawca i odbiorca, jak również tylko jako odbiorca tego typu płatności. Usługa będzie oferowana przez operatorów systemów płatności natychmiastowych, a pomiędzy tymi systemami zostaną ustanowione połączenia interoperacyjne pozwalające wysyłać płatności na poziomie transgranicznym między uczestnikami tych systemów. Obecnie trwają intensywne prace nad określeniem docelowego sposobu rozliczania i rozrachunku płatności natychmiastowych oraz ograniczania występującego w nich ryzyka kredytowego. Zakłada się, że do rozliczania płatności natychmiastowych zostaną wykorzystane funkcjonalności systemu TARGET2. Nie bez znaczenia dla rozwoju tego segmentu płatności w euro jest szeroko dyskutowana w ramach Eurosystemu strategia rozwoju infrastruktury rynku finansowego w Europie tzw. Vision 2020. W pracach nad tym rozwiązaniem, które koordynowane są przez Eurosystem, biorą udział m.in. banki centralne oraz izby rozliczeniowe. Planowana gotowość do wdrożenia płatności natychmiastowych w euro opartych o schemat SCT Inst. ma zostać osiągnięta w listopadzie 2017 r.

Jeśli chodzi o trendy światowe w zakresie systemów płatności natychmiastowych, to można zaobserwować dalszy rozwój tego segmentu rynku płatniczego. Na świecie istnieje kilkanaście

systemów płatności natychmiastowych oraz powstają także nowe rozwiązania – na końcowym etapie budowy znajduje się obecnie australijski system New Payments Platform, którego wdrożenie planowane jest w połowie 2017 r. Intensywne i zaawansowane prace nad stworzeniem systemów płatności natychmiastowych prowadzone są także w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie. Świadczy to o zapotrzebowaniu na tego typu systemy i potrzebie ich tworzenia.

2. Analiza zakresu wdrożenia proponowanych w 2015 r. przez NBP działań wspierających rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce

Jak wspomniano we wstępie do niniejszego materiału, w czerwcu 2015 r. Rada ds. Systemu Płatniczego poparła propozycje NBP w zakresie działań wpływających na rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce oraz rozszerzenie ich zasięgu i dostępności. Poniżej przedstawione są wyniki analizy zakresu wdrożenia poszczególnych propozycji, do której wykorzystano w szczególności rezultaty wspomnianego wcześniej badania ankietowego.

1) Uczestnictwo kolejnych banków w systemach płatności natychmiastowych w formie bezpośredniej

W kwietniu 2015 r. bezpośrednimi uczestnikami systemu Express Elixir płatności było 10, zaś systemu BlueCash 60 banków). Dwa banki były uczestnikami obu systemów jednocześnie. Oprócz wspomnianych 10 bezpośrednich uczestników systemu Express Elixir dostęp do tego systemu poprzez bank zrzeczający miało wówczas 5 banków spółdzielczych. Jeśli chodzi natomiast o system BlueCash, to dostęp do systemu miało dodatkowo 16 tzw. banków współpracujących, tj. takich, do/z których można wysyłać/otrzymywać zlecenia płatnicze za pośrednictwem systemu BlueCash. W kwietniu 2015 r. do obu systemów łącznie miało dostęp 85 banków (2 banki w formie spółek akcyjnych były uczestnikami obu systemów jednocześnie), w tym 24 banki w formie spółek akcyjnych oraz 61 banków spółdzielczych. Spośród 16 banków współpracujących w systemie BlueCash 4 były uczestnikami systemu Express Elixir.

W czerwcu 2016 r. w systemie Express Elixir uczestniczyło 11 banków, czyli jeden więcej niż w kwietniu 2015 r. O 38 zwiększyła się natomiast liczba banków spółdzielczych mających dostęp do tego systemu poprzez bank zrzeczający, których łączna liczba wyniosła 43. W stosunku do kwietnia 2015 r. liczba uczestników systemu BlueCash wzrosła natomiast o 25 banków i wyniosła 85, jednakże tylko dwóch z nowych uczestników było dużym bankiem działającym w formie spółki akcyjnej, zaś reszta to banki spółdzielcze. W systemie BlueCash funkcjonowało również 11 tzw. banków współpracujących, tj. o 5 banków mniej niż w kwietniu 2015 r.

W czerwcu 2016 r. do obu systemów łącznie miało dostęp 138 banków (8 było uczestnikami obu systemów jednocześnie – 3 banki w formie spółek akcyjnych oraz 5 banków spółdzielczych), w tym 21 banków w formie spółek akcyjnych i 117 banków spółdzielczych.

Spośród 11 banków współpracujących w systemie BlueCash 4 były uczestnikami systemu Express Elixir.

Ocena zakresu wdrożenia propozycji nr 1

Biorąc pod uwagę, że w Polsce funkcjonuje obecnie, poza NBP, 38 banków (37 w formie spółek akcyjnych oraz 1 bank państwowy), 27 oddziałów instytucji kredytowych oraz 560 banków spółdzielczych⁵, oznacza to, że tylko około 22% z nich jest uczestnikami bądź ma dostęp do systemów płatności natychmiastowych. Jeśli wziąć pod uwagę tylko banki w formie spółek akcyjnych, to prawie 57% z nich (21) jest uczestnikami (14 banków) bądź ma dostęp (7 banków współpracujących w systemie BlueCash) do systemów płatności natychmiastowych. Przyniesione wcześniej dane świadczą również o tym, że dynamika przystępowania do systemów płatności natychmiastowych kolejnych banków prowadzących działalność w formie spółek akcyjnych w okresie od kwietnia 2015 r. do czerwca 2016 r. jest bardzo niska – w tym czasie zaledwie 4 banki prowadzące działalność w formie spółek akcyjnych przystąpiły do systemów (po dwa do systemu Express Elixir i systemu BlueCash). Ponadto uczestnikiem systemu Express Elixir przestał być jeden bank, który połączył się z innym, będącym już uczestnikiem tego systemu. Zasięg systemów w porównaniu do zeszłego roku wzrósł w związku z tym tylko nieznacznie. Ponadto, uczestnikami tych systemów w dalszym ciągu nie są w pełnym zakresie dwa największe banki w Polsce, tj. PKO BP S.A.⁶ i PEKAO S.A., co niewątpliwie nie przyczynia się do rozwoju tego segmentu rynku płatniczego. Utrzymanie niskiej dynamiki przystępowania kolejnych uczestników do systemów w dłuższym okresie może oznaczać zatrzymanie obecnego trendu rozwojowego oraz brak zainteresowania banków oraz ich klientów tego rodzaju usługą.

W związku z powyższym można stwierdzić, że **zakres wdrożenia przez banki propozycji nr 1 jest bardzo niski**. Mając na uwadze dalszy rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce oraz upowszechnienie się tego rodzaju płatności poprzez rozszerzenie zasięgu i dostępności tej usługi, **DSP NBP uważa za zasadne podtrzymanie tej propozycji jako postulowanego działania na przyszłość oraz proponuje, zgodnie z postulatami wynikającymi z ankiety wśród banków, rozważenie przez operatorów systemów płatności natychmiastowych opracowania kompleksowych planów włączania kolejnych banków do systemów.**

---

⁵ Dane ze strony internetowej www.knf.gov.pl

⁶ Bank PKO BP S.A. uczestniczy w systemie Express Elixir, ale w ograniczonym zakresie, udostępniając swoim klientom tylko natychmiastowe płatności mobilne typu P2P, które są realizowane przy współpracy z firmą PSP prowadzącą system płatności mobilnych BLIK.

2) Rozszerzenie przez banki będące uczestnikami systemów płatności natychmiastowych usługi przelewów natychmiastowych na wszystkie rodzaje klientów – zarówno biznesowych, jak i indywidualnych

W kwietniu 2015 r. 11 z 13 ankietowanych banków, które były uczestnikami systemów płatności natychmiastowych, oferowało usługę przelewów natychmiastowych zarówno klientom biznesowym, jak i indywidualnym. W czerwcu 2016 r. wśród ankietowanych banków, które są uczestnikami systemów płatności natychmiastowych, zdecydowana większość, bo aż 16 na 19, udostępniała usługi przelewów natychmiastowych wszystkim rodzajom klientów, których obsługuje, a pozostałe 2 z nich planują rozszerzenie zakresu tej usługi w przyszłości. Równocześnie 4 banki wskazały, że w ciągu ostatniego roku rozszerzyły ofertę płatności natychmiastowych na inne grupy klientów.

Ocena zakresu wdrożenia propozycji nr 2

W związku z tym, że ponad 84% ankietowanych banków, które są uczestnikami systemów płatności natychmiastowych, udostępnia usługi przelewów natychmiastowych zarówno klientom biznesowym, jak i indywidualnym, zaś 2 z nich planują rozszerzenie zakresu tej usługi w przyszłości, **zakres wdrożenia przez banki propozycji nr 2 należy uznać za bardzo wysoki. DSP NBP nie proponuje zatem ponownego rekomendowania tej propozycji.**

3) Rozszerzenie godzin dostępu do systemów płatności natychmiastowych przez banki będące uczestnikami systemów płatności natychmiastowych poprzez zmniejszenie ograniczeń w dostępności usługi np. na czas weekendu czy dni ustawowo wolne od pracy

W kwietniu 2015 r. część banków nie umożliwiała swoim klientom wysyłania zleceń za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych w trybie 24h. Wówczas w badaniu ankietowym banków z 2015 r. niektóre z nich wskazały ten fakt jako czynnik mający wpływ na ograniczenie zasięgu tych systemów. Z przeprowadzonej wśród banków ankiety wynika, że obecnie 11 z 19 banków umożliwia swoim klientom (choć nie wszystkim rodzajom klientów) wysyłanie zleceń za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych w trybie 24h, w tym w weekendy i święta (w tym 2 z nich ogranicza tę dostępność tylko do klientów indywidualnych, zaś dwa kolejne, które są uczestnikami obu systemów, udostępniają przelewy natychmiastowe w trybie 24h, ale tylko w systemie BlueCash). Dwa banki planują rozszerzenie godzin tego dostępu, ale najwcześniej w 2017 r., zaś 8 tego nie ma w planach. Banki tłumaczą ten fakt przede wszystkim ograniczeniami technologicznymi po stronie systemów informatycznych, w których realizowane są również inne procesy, np. przetwarzanie nocne systemu centralnego czy księgowania. Brak dostępności do usługi przelewów natychmiastowych dotyczy głównie godzin nocnych i weekendów. Jak wcześniej wspomniano, niektóre banki różnicują dostęp do usługi ze względu na rodzaj klienta, np. nie udostępniają w

trybie 24h usługi klientom biznesowym, tłumacząc ten fakt brakiem zgłaszania ze strony takich klientów potrzeby tak szerokiego zakresu godzin dostępności usługi. W przypadku 2 spośród 5 ankietowanych banków, które są uczestnikami obu systemów, występuje natomiast sytuacja, że w trybie 24h dostępna jest możliwość wysyłania zleceń tylko za pośrednictwem systemu BlueCash, zaś system Express Elixir jest udostępniany w mniejszym zakresie godzin. Z danych statystycznych wynika, że w godzinach pomiędzy 00:00 – 08:00 oraz podczas weekendów i świąt rozliczanych jest najmniej zleceń bo tylko około 5%. Na taki wynik, w szczególności jeśli chodzi o weekendy, może częściowo wpływać fakt nieudostępniania przez banki w tym czasie usługi przelewów natychmiastowych.

Ocena zakresu wdrożenia propozycji nr 3

Na podstawie przedstawionych powyżej danych wynika, że 58% ankietowanych banków umożliwia swoim klientom wysyłanie zleceń za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych w trybie 24h. Z uwagi na niedostępność w godzinach nocnych i podczas weekendu innych systemów płatności takich jak Elixir czy SORBNET2, wydaje się jednak uzasadnione udostępnienie przez banki również w tym okresie możliwości wysyłania płatności swoim klientom za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych. Poza godzinami pracy systemów Elixir i SORBNET2 systemy płatności natychmiastowych (oprócz systemu płatności mobilnych BLIK w zakresie przelewów P2P) stanowią praktycznie jedyną drogę wysyłania płatności z gwarancją natychmiastowego otrzymania środków przez jej odbiorcę. Do zwiększenia dostępności uczestników w systemach płatności natychmiastowych mogliby się również przyczynić ich operatorzy, np. poprzez wprowadzenie odpowiednich regulacji na poziomie systemu, obligujących ich uczestników do zapewniania większej dostępności w systemie.

Mając powyższe na uwadze, **zakres wdrożenia przez banki propozycji nr 3 można ocenić jako średni. W związku z powyższym DSP NBP uważa za zasadne podtrzymanie tej propozycji jako postulowanego działania na przyszłość.**

- 4) Podjęcie działań przez operatorów systemów płatności natychmiastowych we współpracy z ich uczestnikami, mających na celu ustanowienie jednego standardu komunikatu płatniczego oraz stworzenie połączenia interoperacyjnego pomiędzy krajowymi systemami płatności natychmiastowych w celu umożliwienia przekazywania płatności pomiędzy uczestnikami różnych systemów**

Z odpowiedzi udzielonych przez większość banków w badaniu ankietowym wynika, że dalszy rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce powinien być m.in. związany właśnie z ujednoczeniem zasad rozliczania płatności natychmiastowych, np. poprzez opracowanie na

poziomie krajowym jednego wspólnego schematu sposobu rozliczania tego typu płatności wraz ze stworzeniem połączenia interoperacyjnego pomiędzy krajowymi systemami płatności natychmiastowych. Ze strony operatorów systemów nie podjęto jednak żadnych działań zmierzających do opracowania i wdrożenia tych rozwiązań. Wydaje się, że w szczególności ustanowienie połączenia interoperacyjnego pomiędzy systemami przyczyniłoby się do zwiększenia zasięgu i dostępności usługi płatności natychmiastowych. Co do propozycji określenia jednego standardu komunikatu płatniczego, to wydaje się, w opinii DSP NBP, że takie ujednoczenie powinno brać pod uwagę wyniki prac nad ustanowieniem schematu SCT Inst. na szczeblu europejskim. Tym niemniej, ustanowienie jednego standardu komunikatu płatniczego oraz stworzenie połączenia interoperacyjnego pomiędzy krajowymi systemami płatności natychmiastowych wymagałoby podjęcia ścisłej współpracy pomiędzy KIR S.A. a Blue Media S.A.

Ocena zakresu wdrożenia propozycji nr 4

W związku z tym, że operatorzy systemów płatności natychmiastowych w Polsce nie podjęli w przeciągu ostatniego roku działań proponowanych przez NBP, należy uznać, że **propozycja nr 4 nie została wdrożona. Mając jednak na uwadze fakt, że powyższa propozycja może mieć istotny wpływ na funkcjonowanie od strony biznesowej operatorów systemów płatności natychmiastowych, będących podmiotami konkurencyjnymi, DSP NBP proponuje pozostawienie do samodzielnej decyzji operatorów systemów podtrzymanie bądź nie przedmiotowej propozycji jako postulowanego działania na przyszłość.**

5) Podjęcie działań przez operatorów systemów płatności natychmiastowych mających na celu umożliwienie uczestnictwa w ich systemach krajowych instytucji płatniczych w formie pośredniej lub, o ile to jest możliwe, bezpośredniej

Zarówno większość banków, które są uczestnikami systemów płatności natychmiastowych, jak również ich operatorzy są zainteresowani dopuszczeniem krajowych instytucji płatniczych do tego typu systemów. Możliwość taka po stronie banków otworzyłaby drogę do świadczenia usługi pośrednictwa w dostępie do systemu, a co za tym idzie przyniosłaby dodatkowe źródło przychodów. Jeśli chodzi o operatorów, to przystępowanie do systemów podmiotów niebankowych zwiększyłoby zasięg i popularność usługi oraz pozytywnie wpłynęło na liczbę rozliczanych płatności. Do tej pory do systemów nie przystąpiła żadna instytucja płatnicza. Dopuszczenie instytucji płatniczych do rozliczeń w systemach płatności natychmiastowych w formie pośredniej (np. poprzez któryś z banków uczestników) wymagałoby natomiast wprowadzenia odpowiednich zmian w zasadach funkcjonowania tych systemów. Na przeszkodzie w uczestnictwie krajowych instytucji płatniczych prowadzących rachunki płatnicze w systemach płatności natychmiastowych, które formalnie nie są tzw. wyznaczonymi

systemami płatności (w których istnieje ograniczenie prawne dla uczestnictwa instytucji płatniczych), stał dotąd jednak nierozwiązany jeszcze od strony ustawowej problem możliwości numerowania tych instytucji oraz prowadzonych przez nie rachunków płatniczych, co wydaje się niezbędne do dopuszczenia takich podmiotów do uczestnictwa w tych systemach. Problem ten powinien być rozwiązany jeszcze w 2016 r., po uchwaleniu przez Sejm nowelizacji ustawy o usługach płatniczych, w ramach której proponuje się stosowne regulacje dotyczące numerowania instytucji płatniczych oraz prowadzonych przez nie rachunków płatniczych. W przypadku systemu Express Elixir, którego uczestnicy muszą, zgodnie z dotychczasowymi zasadami uczestnictwa, posiadać rachunek w systemie SORBNET2 dla zasilania tzw. rachunku powierniczego KIR S.A., dodatkowym ograniczeniem dla uczestnictwa tego rodzaju instytucji w tym systemie jest brak możliwości uczestnictwa krajowych instytucji płatniczych w systemie SORBNET2. Powyższa sytuacja może się zmienić po implementacji do prawa polskiego Dyrektywy PSD2, zgodnie z którą instytucje płatnicze będą mogły stać się uczestnikami pośrednimi (choć nie bezpośrednimi) ww. systemów płatności wyznaczonych.

Ocena zakresu wdrożenia propozycji nr 5

W związku z tym, że w przeciągu ostatniego roku żadna krajowa instytucja płatnicza nie przystąpiła do funkcjonujących w Polsce systemów płatności natychmiastowych, zarówno w formie pośredniej, jak i bezpośredniej, a operatorzy tych systemów nie prowadzili działań związanych z dopuszczeniem do ich systemów tego typu podmiotów, należy ocenić, że **propozycja nr 5 nie została wdrożona**. Miały na to wpływ wspomniane wyżej ograniczenia co do możliwości uczestnictwa w systemach płatności krajowych instytucji płatniczych prowadzących rachunki płatnicze i ich numerowania, które w części były i są niezależne od operatorów systemów. **DSP NBP uważa za zasadne podtrzymanie tej propozycji jako postulowanego działania na przyszłość, o ile ww. ograniczenia zostaną zlikwidowane.**

6) Uczestnictwo operatorów systemów płatności natychmiastowych w międzynarodowych inicjatywach mających na celu utworzenie schematu rozliczeniowego pozwalającego na realizację płatności w trybie natychmiastowym pomiędzy krajami UE oraz włączenie tych systemów w przedmiotowy schemat

Przedstawiciele operatorów systemów płatności natychmiastowych funkcjonujących w Polsce zostali zaproszeni przez Eurosystem do uczestnictwa w prowadzonej inicjatywie, mającej na celu umożliwienie dokonywania płatności natychmiastowych w walucie euro w ramach UE w oparciu o opracowany przez EPC schemat płatniczy SCT Inst. Zaangażowanie w tym zakresie wykazują przedstawiciele KIR S.A., którzy aktywnie uczestniczą w tych pracach dzieląc się swoją praktyczną wiedzą i doświadczeniem na gruncie europejskim.

W przypadku realnego zainteresowania banków uczestnictwem w tego typu rozliczeniach operatorzy systemów są gotowi do podjęcia działań zmierzających do wdrożenia tego rozwiązania. W badaniu ankietowym 11 banków wyraziło zainteresowanie ewentualnym uczestnictwem w tym schemacie więc można założyć, że w przyszłości może dojść do wdrożenia tego rozwiązania w Polsce.

Warto również wskazać, że w ramach przeprowadzonej ankiety niektóre z banków wskazały zasadność rozważenia przez operatorów systemów płatności natychmiastowych wprowadzenie możliwości przesyłania płatności natychmiastowych również w walucie euro w ramach tworzonego obecnie schematu płatniczego SCT Inst. Biorąc jednak pod uwagę, iż z jednej strony prace nad ww. schematem jeszcze trwają, a stosunkowo jeszcze niskie zapotrzebowanie na te usługi nie tworzy jeszcze, w kontekście bardzo wysokich kosztów związanych z ewentualnym udziałem w pracach implementacyjnych nowego schematu SEPA w ramach EBA Clearing, uzasadnienia biznesowego dla operatorów systemów płatności natychmiastowych, DSP NBP nie popiera powyższej propozycji banków na obecnym etapie rozwoju tej usługi.

Ocena zakresu wdrożenia propozycji nr 6

Mając na uwadze zaangażowanie KIR S.A. w prowadzone przez Eurosystem prace nad stworzeniem rozwiązań transgranicznych opartych o schemat SCT Inst, zakres wdrożenia propozycji nr 6, na tym etapie prac, **należy uznać za wysoki. W związku z powyższym DSP NBP nie proponuje ponownego rekomendowania tej propozycji, ale warto w tym zakresie zaproponować, by operatorzy systemów płatności natychmiastowych monitorowali prace europejskie, tak aby zasady dotyczące realizacji płatności natychmiastowych nie odbiegały w znaczący sposób od standardów, które zostaną wprowadzone w ramach prac europejskich.**

7) Podjęcie działań przez uczestników i operatorów systemów płatności natychmiastowych mających na celu promocję płatności natychmiastowych i zwiększenie świadomości klientów i akceptantów o istnieniu tej usługi

Z ankiety przeprowadzonej wśród banków uczestników systemów płatności natychmiastowych wynika, że w przeciągu ostatniego roku tylko 7 z 19 poddanych badaniu banków prowadziło działania mające na celu promocję wykorzystania przez klientów tego kanału przesyłania płatności. W wyniku tych działań, w szczególności polegających na okresowym obniżeniu bądź zniesieniu opłat, stwierdzono 2-krotny wzrost wykorzystania tej usługi. 12 banków zadeklarowało natomiast przeprowadzenie takich działań promocyjnych w przeszłości, w tym 4 z nich planują również obniżenie opłat za przelew natychmiastowy.

Jeśli chodzi o operatorów systemów płatności natychmiastowych, to prowadzą oni działania, które przyczyniają się do zwiększenia świadomości klientów i akceptantów o istnieniu usługi przelewów natychmiastowych. Operator systemu BlueCash wprowadził do swojego cennika promocyjne stawki opłat dla nowych usług. W celu zwiększenia atrakcyjności zastosowania przelewów natychmiastowych Blue Media S.A. oferuje bankom niższe stawki za płatności dokonywane w systemie BlueCash, jeśli zostaną one zastosowane jako element rozliczeniowy dla innych usług, np. płatności na numer telefonu. Ponadto, operatorzy systemów prowadzą również działania komunikacyjne polegające na udostępnianiu informacji prasowych podsumowujących miesięczne statystyki z ich systemów, dystrybucję tekstów edukacyjnych i materiałów eksperckich oraz udział w konferencjach branżowych.

Ocena zakresu wdrożenia propozycji nr 7

Z przedstawionych wyżej informacji wynika, że tylko kilka banków prowadzi aktywną politykę promocyjną usługi przelewów natychmiastowych. Pozostałe banki nie prowadzą żadnych działań promocyjnych, choć efekty takich działań mogą świadczyć o ich stosunkowo dużej skuteczności i pozytywnym wpływie na wykorzystanie przez klientów tego typu płatności. W związku z tym, **wdrożenie propozycji nr 7 wśród banków należy uznać za niskie, zaś wśród operatorów za wysokie. W związku z powyższym DSP NBP proponuje podtrzymanie tej propozycji.**

Na podstawie wyników przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że proponowane przez NBP działania mające na celu rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce oraz rozszerzenie ich zasięgu i dostępności zostały wdrożone w średnim stopniu. W ocenie DSP NBP trzy z siedmiu propozycji działań (2, 6 i 7 – tylko w części dotyczącej operatorów systemów) zostały wdrożone w stopniu bardzo wysokim bądź wysokim, jedna (3) w stopniu średnim, dwie (1 i 7 – tylko w części dotyczącej banków) w stopniu bardzo niskim bądź niskim, a dwie (4 i 5) nie zostały wdrożone wcale.

3. Proponowane dalsze działania

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonej analizy i badania ankietowego, które świadczą o średnim stopniu wdrożenia propozycji działań przedstawionych przez NBP w czerwcu 2015 r. oraz mając na względzie dalszy rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce, w szczególności poprzez rozszerzenie ich zasięgu i dostępności, DSP NBP proponuje podtrzymanie, jako rekomendowanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego, zastosowania przez banki oraz operatorów systemów płatności natychmiastowych następujących propozycji działań:

- 1) **uczestnictwo kolejnych banków w systemach płatności natychmiastowych w formie bezpośredniej – w szczególności DSP NBP proponuje opracowanie przez operatorów systemów płatności natychmiastowych kompleksowych planów włączania do systemów kolejnych uczestników (dotychczasowa propozycja nr 1),**
- 2) **rozszerzenie godzin dostępu do systemów płatności natychmiastowych przez banki będące uczestnikami systemów płatności natychmiastowych poprzez zmniejszenie ograniczeń w dostępności usługi np. na czas weekendu czy dni ustawowo wolne od pracy (dotychczasowa propozycja nr 3),**
- 3) **podjęcie działań przez operatorów systemów płatności natychmiastowych mających na celu umożliwienie uczestnictwa w ich systemach krajowych instytucji płatniczych po rozwiązaniu istniejących obecnie prawnych ograniczeń dla takiego uczestnictwa (część dotychczasowej propozycji nr 5),**
- 4) **podjęcie działań przez uczestników systemów płatności natychmiastowych mających na celu promocję płatności natychmiastowych i zwiększenie świadomości klientów i akceptantów o istnieniu tej usługi (dotychczasowa propozycja nr 7),**

Ponadto, w świetle uzyskanych od banków odpowiedzi z badania ankietowego DSP NBP proponuje również rozważenie podjęcia następującego nowego działania:

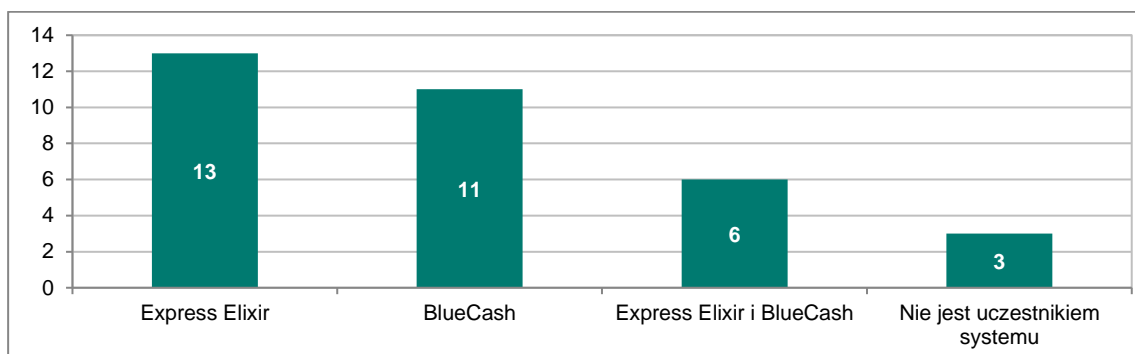
- 5) **opracowanie i wdrożenie przez operatorów systemów we współpracy z bankami na poziomie systemu ogólnych mechanizmów ograniczających możliwość wykorzystania płatności natychmiastowych do celów niezgodnych z prawem (niezależnie od mechanizmów bezpieczeństwa implementowanych w banku uczestniczącym w systemie).**

Równocześnie DSP NBP proponuje pozostawienie do samodzielnej decyzji operatorów systemów płatności natychmiastowych podtrzymanie bądź nie podjęcia przez nich, we współpracy z ich uczestnikami, działań, mających na celu ustanowienie jednego standardu komunikatu płatniczego oraz stworzenie połączenia interoperacyjnego pomiędzy krajowymi systemami płatności natychmiastowych w celu umożliwienia przekazywania

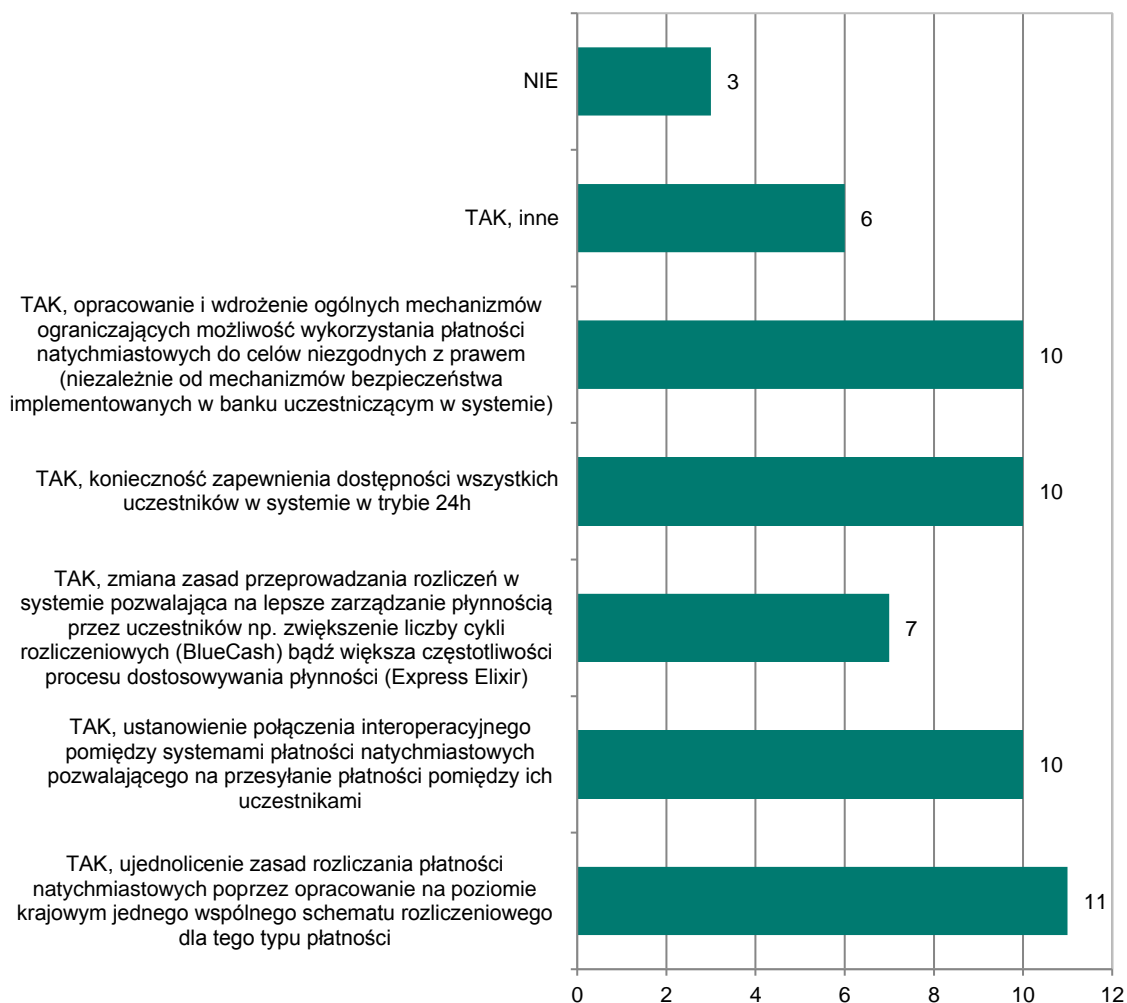
płatności pomiędzy uczestnikami różnych systemów (dotychczasowa propozycja nr 4). DSP NBP proponuje również przeanalizowanie przez operatorów systemów płatności natychmiastowych pozostałych opinii wyrażonych przez banki w ankietach, przedstawionych w Załączniku.

CZĘŚĆ I – PYTANIA OGÓLNE SKIEROWANE DO WSZYSTKICH BANKÓW

1. Czy Państwa Bank jest uczestnikiem systemu/systemów płatności natychmiastowych obecnie funkcjonujących w Polsce?

2. Czy widzą Państwo potrzebę zmiany/usprawnienia zasad funkcjonowania systemów płatności natychmiastowych funkcjonujących w Polsce?

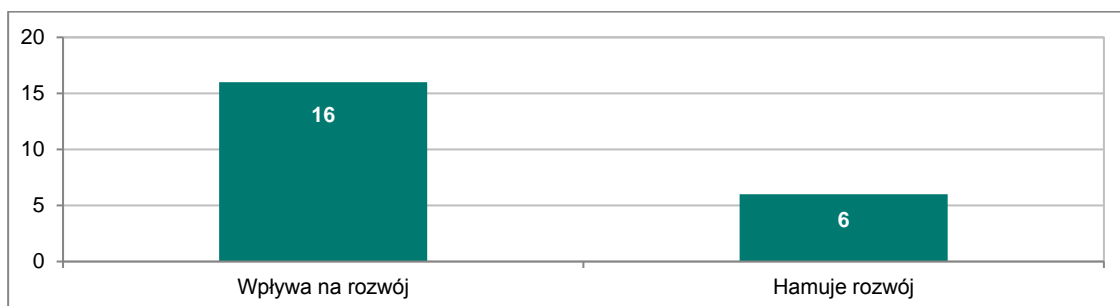
Jako inne działania, ankietowane banki wskazały:

- konieczność opracowania kompleksowego planu włączenia do systemów innych banków pozostających obecnie poza systemem (w tym identyfikacja głównych powodów wstrzymywania decyzji o przystąpieniu do systemu),
- centralizacja zarządzania bezpieczeństwem tego typu płatności – zwiększenie skuteczności zapobiegania nadużyciom oraz zmniejszenie łącznych kosztów ponoszonych przez wszystkich uczestników osobno,
- oprocentowanie środków stanowiących zabezpieczenie rozliczeń – obecnie środki gwarantujące rozliczenia zgromadzone na wydzielonych rachunkach są nieoprocentowane i wraz ze wzrostem skali rozliczeń i koniecznych sald gwarantujących ich płynność powodują coraz większe koszty (utraconych korzyści),
- obniżenie (przynajmniej na rok lub dłużej, ew. permanentnie) kosztów finansowych funkcjonowania systemów po stronie uczestników np. w systemie Express Elixir

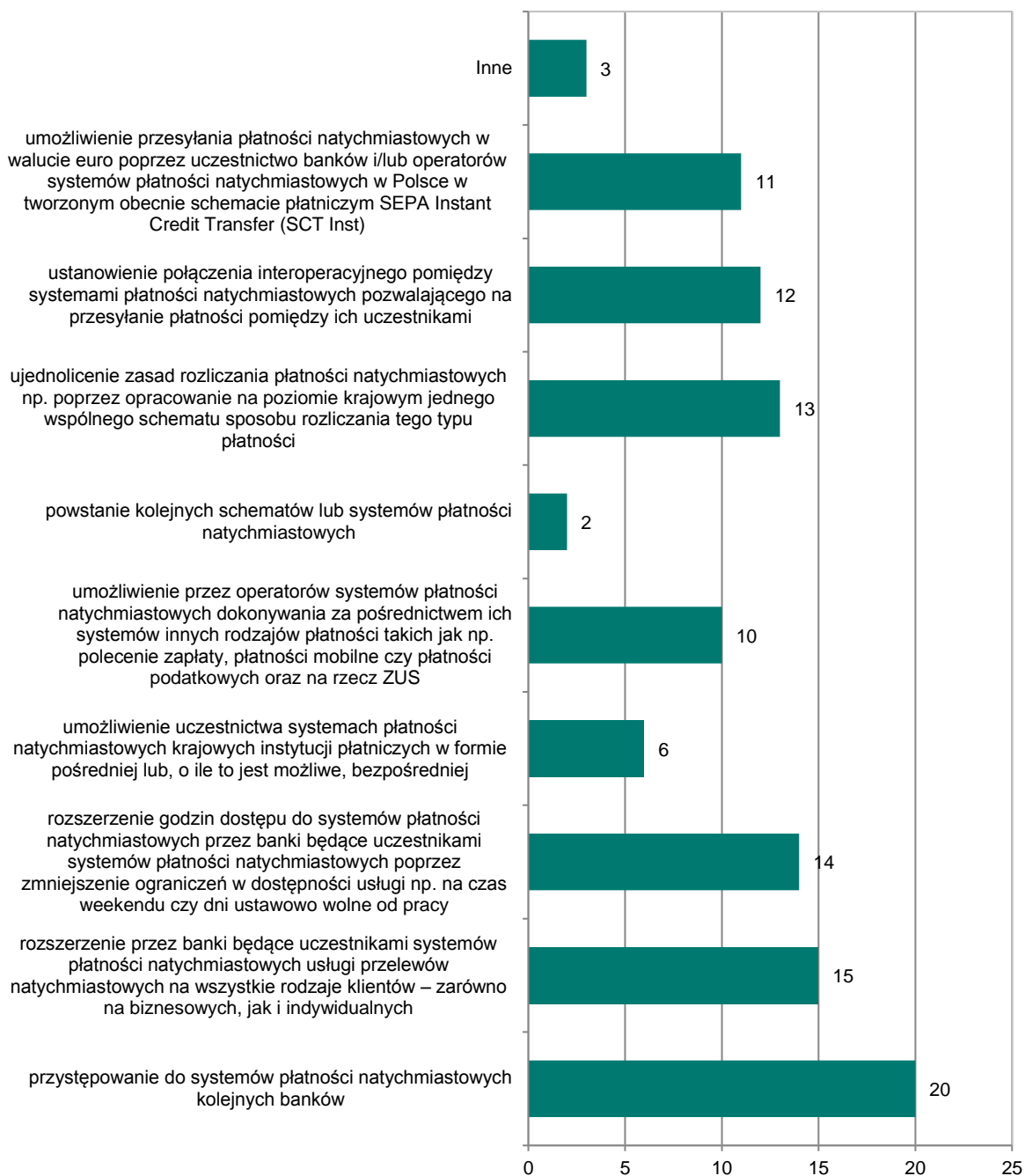
poprzez likwidację buforów płynności, jakie banki podstawiają na czas, gdy system SORBNET2 nie funkcjonuje (noce, weekendy) na rzecz limitów,

- umożliwienie dokonywania zasilenia/odsilenia rachunku powierniczego KIR S.A. poza godzinami aktualnego funkcjonowania systemu SORBNET2, czyli rozważenie przez NBP wydłużenia godzin funkcjonowania systemu SORBNET2 lub rozważenie „przełączania się” na rozrachunek netto w okresie poza godzinami funkcjonowania systemu SORBNET2,
- wprowadzenie w systemie Express Elixir możliwości rozliczania płatności podatkowych, celnych oraz płatności na rzecz ZUS.

3. Czy Państwa zdaniem równoległe funkcjonowanie w Polsce dwóch systemów płatności natychmiastowych wpływa na szybszy rozwój tego segmentu rynku płatniczego (poprzez wzrost konkurencji), czy wręcz przeciwnie – przyczynia się do jego fragmentaryzacji?

4. Czy Państwa zdaniem, rozwój systemów płatności natychmiastowych w Polsce powinien być związany z następującymi działaniami?

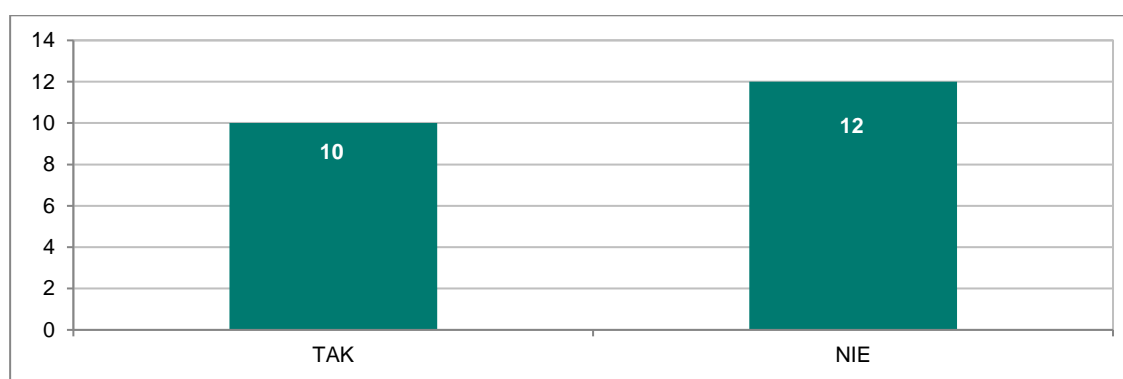

Jako inne działania, ankietowane banki wskazały m.in.:

- działania promocyjne na poziomie krajowym, budowanie świadomości, wiedzy i skali w zakresie płatności natychmiastowych/P2P, wsparcie (w tym finansowe) dostosowania instytucji finansowych i dalszego rozwoju tej formy płatności oraz usług dodanych opartych na platformach przelewów natychmiastowych,

- dopuszczenie trybu, w którym dostawca odbiorcy płatności może zrealizować operację w dłuższym niż natychmiastowy terminie, np. z uwagi na procesy związane z zamknięciem doby,
- zapewnienie zdolności do odbioru płatności (pasywne uczestnictwo) przez banki działające w Polsce w ramach jednolitego schematu rozliczeniowego.

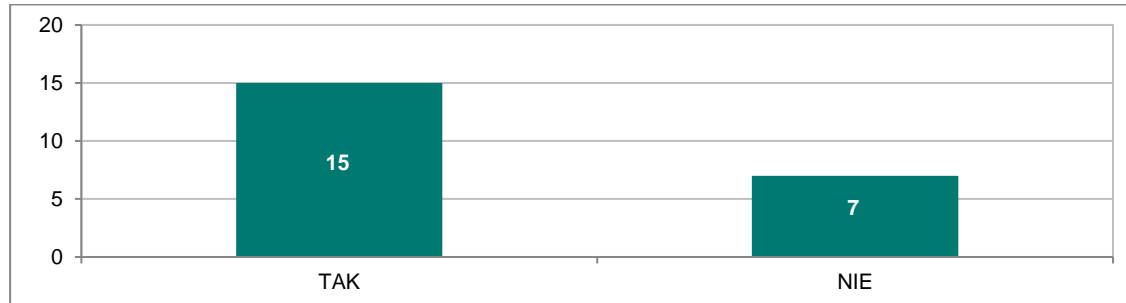
5. Czy mają Państwo jakieś sugestie, uwagi czy też spostrzeżenia dotyczące systemów płatności natychmiastowych funkcjonujących w Polsce?

Banki, które twierdząco odpowiedziały na to pytanie, wskazywały m.in. na następujące kwestie:

- problem z małym zasięgiem systemów płatności natychmiastowych,
- konieczność optymalizacji stawek za płatności natychmiastowe dla klientów detalicznych, która przyczyniłaby się do ich popularyzacji,
- potrzebę wdrożenia możliwości dokonywania za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych płatności podatkowych, celnych oraz na rzecz ZUS,
- warunkiem koniecznym popularyzacji płatności natychmiastowych będzie sukcesywne i konsekwentne stosowanie zachęt cenowych dla stron transakcji i dostawców w celu przekonania do korzystania z tych płatności szerszych segmentów rynku także poprzez obniżanie lub eliminowanie barier kosztowych,
- prowadzenie działań zmierzających do ujednoczenia rynku płatności natychmiastowych, co powinno wpłynąć korzystnie na odbiór tej usługi przez klientów poszczególnych banków jak również usprawnić proces po stronie banków.

6. Czy mieli Państwo możliwość zapoznania się z materiałem NBP pt. „Systemy płatności natychmiastowych – analiza wybranych systemów, rola banku centralnego oraz kierunki rozwoju” i jego wnioskami i czy w wyniku przeanalizowania tych wniosków podjęli Państwo jakieś działania na rzecz ich realizacji, a jeżeli tak, to jakie?

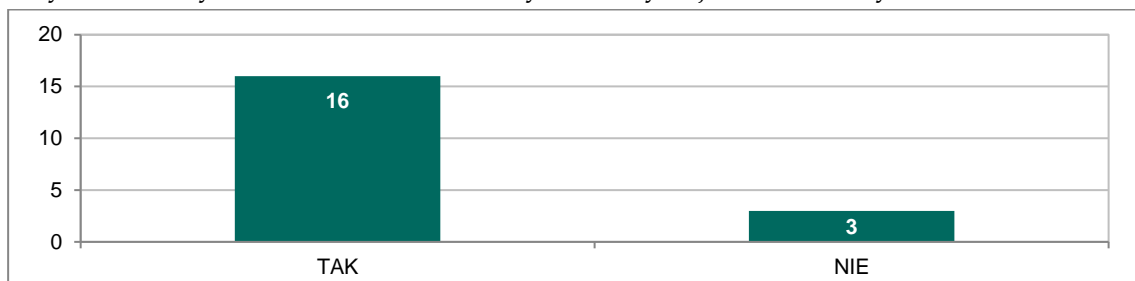

Sześć banków w swojej odpowiedzi wskazało, że podjęły działania na rzecz realizacji wniosków zawartych w materiale NBP.

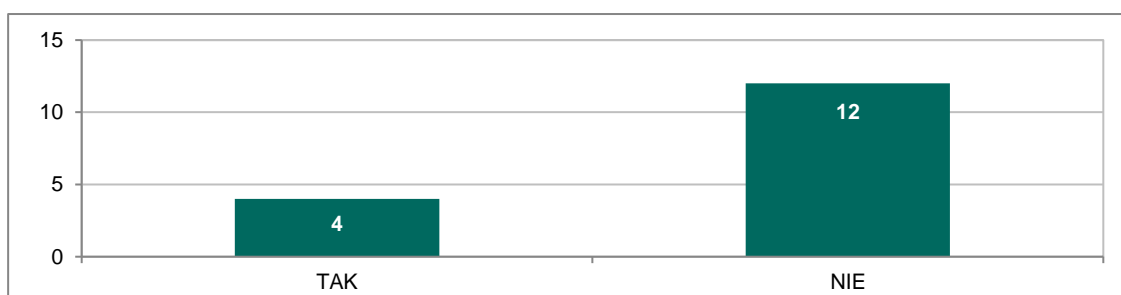

CZĘŚĆ II – PYTANIA DO BANKÓW – UCZESTNIKÓW SYSTEMÓW PŁATNOŚCI NATYCHMIASTOWYCH

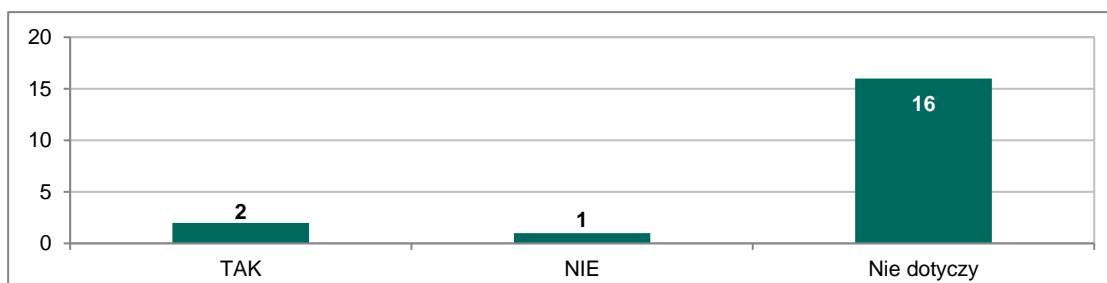
7. Czy Państwa Bank umożliwia wysyłanie zleceń za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych zarówno klientom indywidualnym, jak i biznesowym?

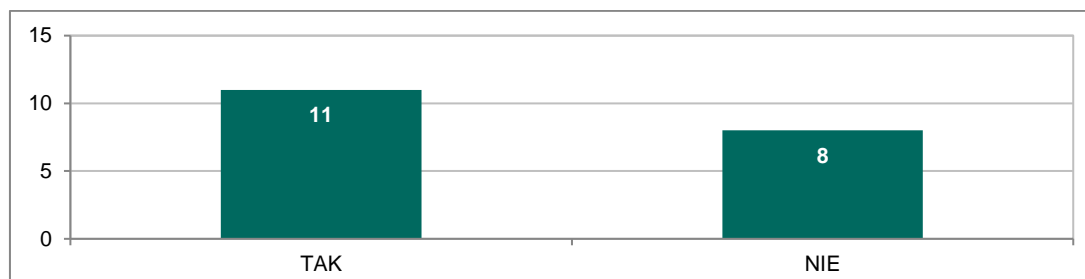
8. Czy w przeciągu ostatniego roku Państwa Bank poszerzył swoją ofertę o możliwość wysyłania zleceń za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych, którejś z wyżej wymienionych grup klientów?

9. W przypadku gdy Państwa Bank nie umożliwia wysyłania zleceń za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych wszystkim rodzajom klientów, to czy ma w planach udostępnienie takiej możliwości?

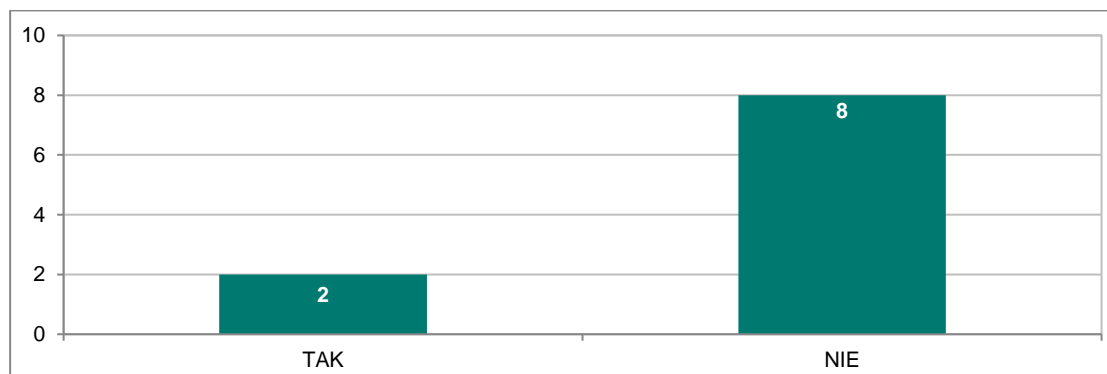

10. Czy Państwa Bank umożliwia wysyłanie zleceń za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych w trybie 24h, w tym w weekendy i święta?

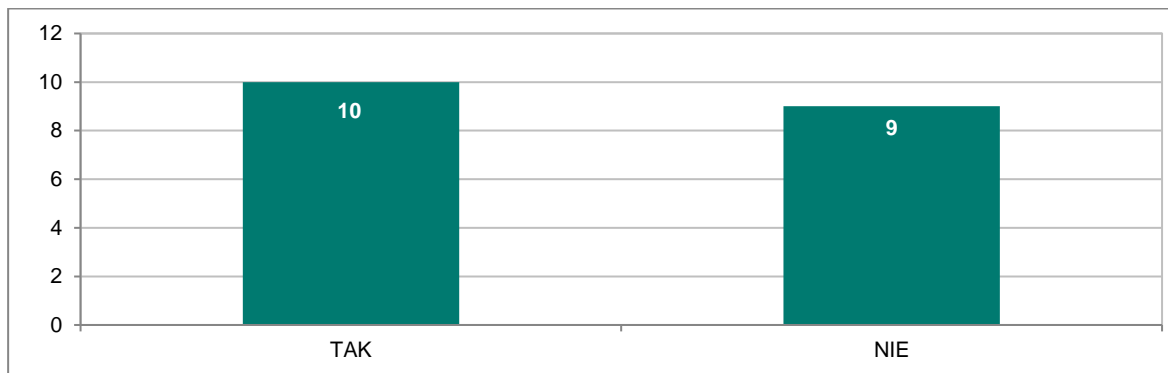
Dwa banki ograniczają możliwość wysyłania zleceń w trybie 24h tylko do klientów indywidualnych, zaś dwa inne, które są uczestnikami obu systemów, umożliwiają wysyłanie płatności w trybie 24 h tylko w systemie BlueCash.

11. W przypadku gdy Państwa Bank nie umożliwia wysyłania zleceń za pośrednictwem systemów płatności natychmiastowych w trybie 24h, w tym w weekendy i święta, wszystkim rodzajom klientów, to czy ma w planach udostępnienie takiej możliwości?

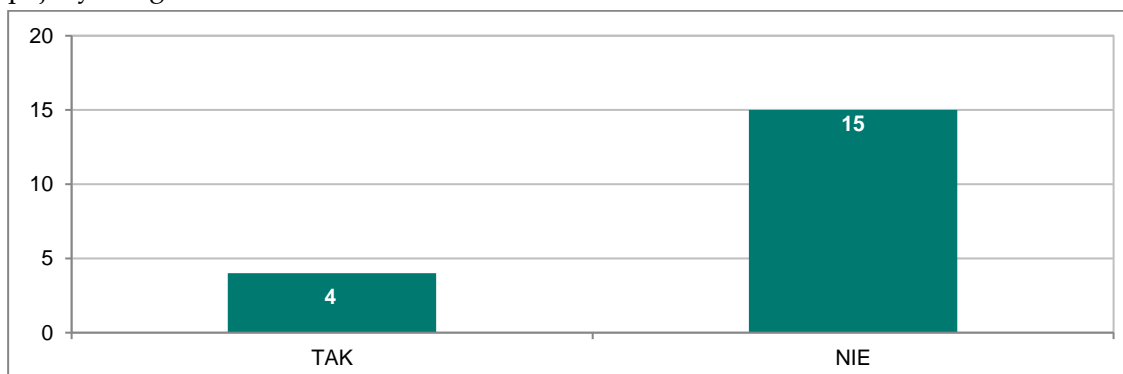

Dwa banki, zadeklarowały, że planują rozszerzenie godzin dostępności systemu, ale najwcześniej w 2017 r. Ponadto, dwa banki, które są uczestnikami obu systemów i umożliwiają wysyłanie płatności w trybie 24 h tylko w systemie BlueCash, zadeklarowały, że nie zamierzają rozszerzania godzin dostępności dla systemu Express Elixir. Dwa inne banki, które ograniczają możliwość wysyłania zleceń w trybie 24h tylko do klientów indywidualnych, również nie zamierzają rozszerzania tej funkcjonalności dla tej grupy klientów.

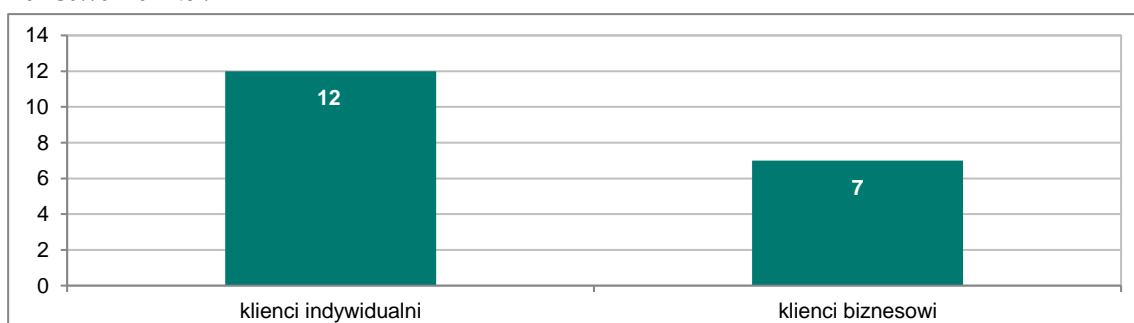
12. Czy Państwa Bank stosuje niższe od systemowego limity wartości dla pojedynczego zlecenia?

13. Czy widzą Państwo ewentualną potrzebę zwiększenia systemowego limitu wartości dla pojedynczego zlecenia?

14. Jaki rodzaj klientów wysyła najczęściej płatności natychmiastowych za pośrednictwem Państwa Banku?

15. Jaki jest udział płatności natychmiastowych w płatnościach ogółem realizowanych przez Państwa klientów (pod względem ilościowym i wartościowym)?

Udział w liczbie płatności:

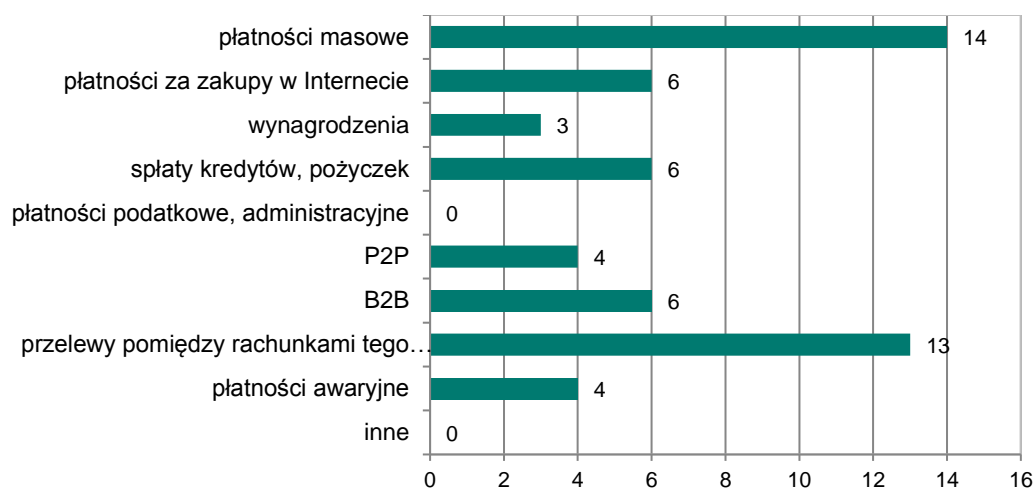
- 0 – 5%
- 5 – 10%
- 10 – 15%
- inny (proszę podać, jaki)

Udział w wartości płatności:

- 0 – 5%
- 5 – 10%
- 10 – 15%
- inny (proszę podać, jaki)

Osiemnaście banków wskazało zarówno dla liczby jak i wartości zrealizowanych płatności przedział pomiędzy 0 - 5%. Jeden z ankietowanych banków, ze względu na krótki okres uczestnictwa w systemie, nie posiada jeszcze takich danych.

16. Jakiego rodzaju płatności są najczęściej dokonywane przez klientów Państwa Banku za pośrednictwem systemu/systemów płatności natychmiastowych?

17. Jaka jest wysokość opłat za dokonanie przez klienta Państwa Banku płatności za pośrednictwem systemu/systemów płatności natychmiastowych? Proszę o wskazanie wysokości opłat w podziale na klientów indywidualnych i biznesowych (jeśli poziom opłat dla tych kategorii klientów jest różny) oraz w podziale na systemy (w przypadku gdy Państwa Bank jest uczestnikiem obu systemów).

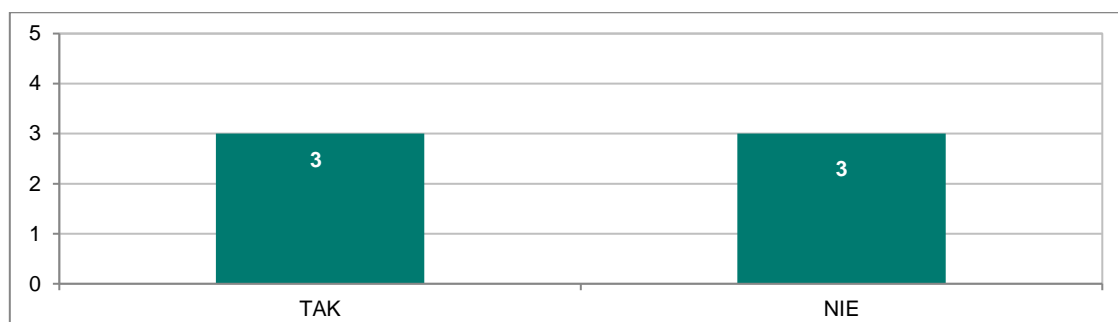
Opłaty pobierane przez banki są bardzo zróżnicowane i wahają się w badanych bankach w granicach od 0,00 zł do 40,00 PLN. Wysokość pobieranej opłaty zależy od:

- rodzaju klienta:
  - indywidualny
  - biznesowy
- sposobu dokonywania płatności:
  - Internet

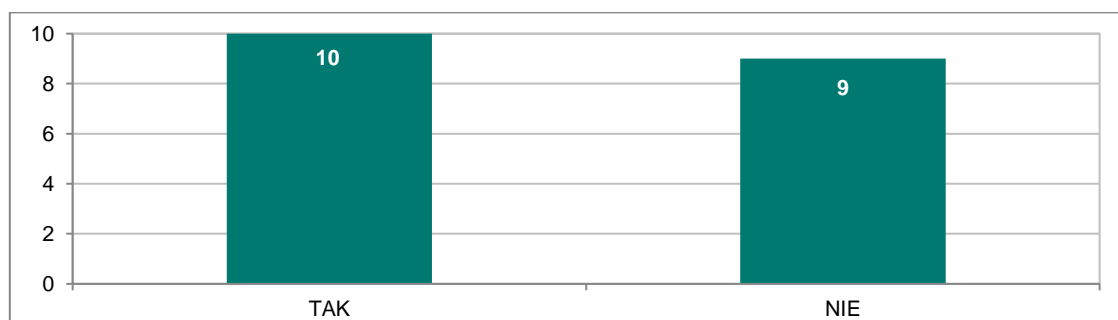
- aplikacja mobilna banku
- telefon
- oddział

Najmniej zapłacą klienci indywidualni, od 0 do 10 zł, w większości nie więcej niż 5 zł. Najwyższa kwota prowizji pobierana jest od klientów biznesowych i wynosi do 40 zł. Przelewy dokonywane za pośrednictwem Internetu są najtańsze, a w oddziale banku najdroższe.

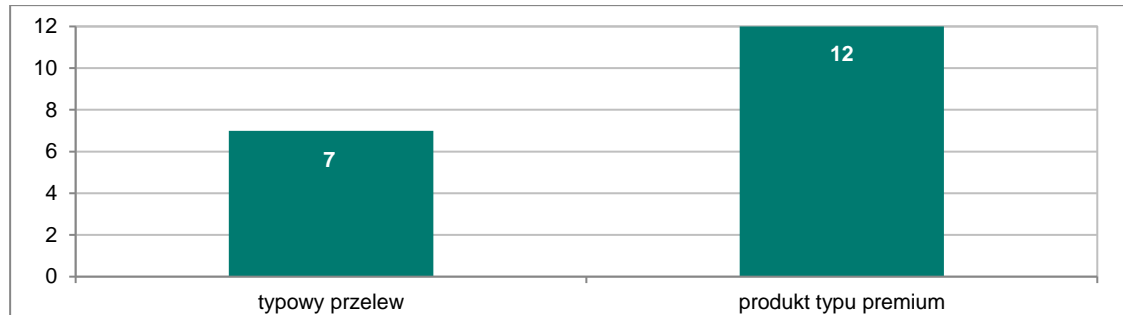
18. Czy uczestnictwo w obu systemach płatności natychmiastowych i związane z tym koszty powodują konieczność stosowania przez Państwa Bank wyższych opłat dla klientów za dokonywanie przelewów natychmiastowych?

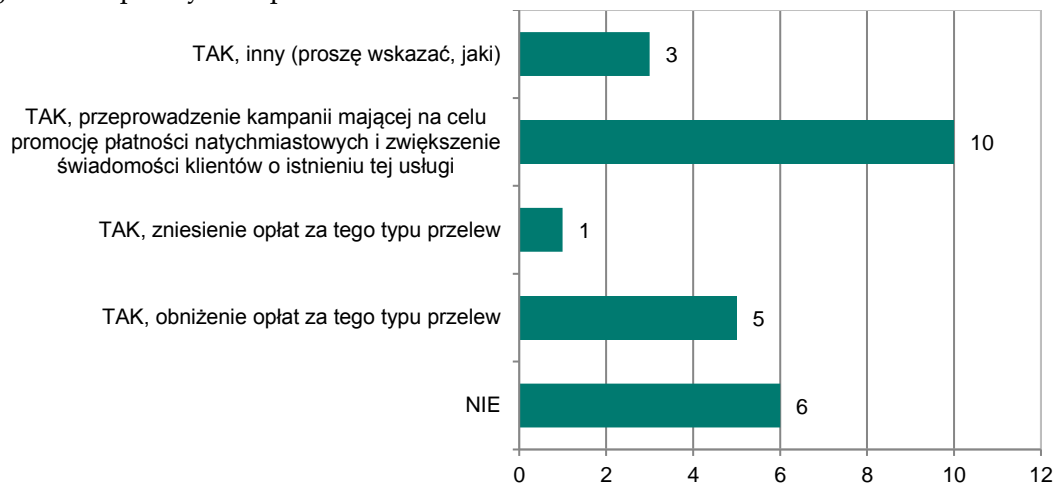
19. Czy polityka cenowa Państwa Banku w stosunku do płatności natychmiastowych oferowanych klientom jest ściśle powiązana z kosztami ponoszonymi przez Bank z tytułu uczestnictwa w tego typu systemie (np. polityka pokrycia kosztów przychodami)?

20. Czy traktują Państwo przelew natychmiastowy jako produkt kategorii premium i tym samym droższy sposób dokonywania płatności, czy też jako typowy przelew?

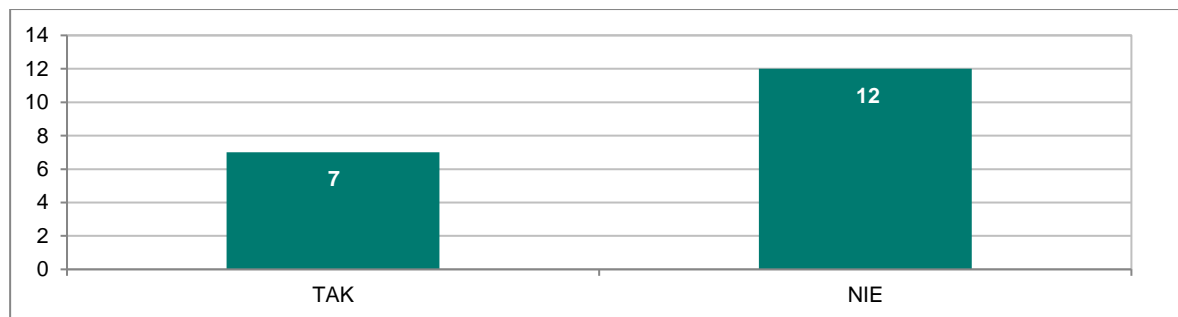
21. Czy zamierzają Państwo w jakiś sposób dodatkowo promować wykorzystanie przez klientów tego kanału przesyłania płatności?

Jako inne działania, ankietowane banki wskazały m.in.:

- czasowe obniżenie prowizji za realizację płatności natychmiastowych
- oferowanie usługi płatności natychmiastowych w bankowości mobilnej
- promocje dla nowych klientów – pakiet bezpłatnych przelewów natychmiastowych

22. Czy w przeciągu ostatniego roku prowadzili Państwo, wymienione w pkt 21 lub inne, działania promujące wykorzystanie przez klientów tego kanału przesyłania płatności? Jeśli tak, to czy wpłynęły one na wzrost liczby tego typu transakcji?

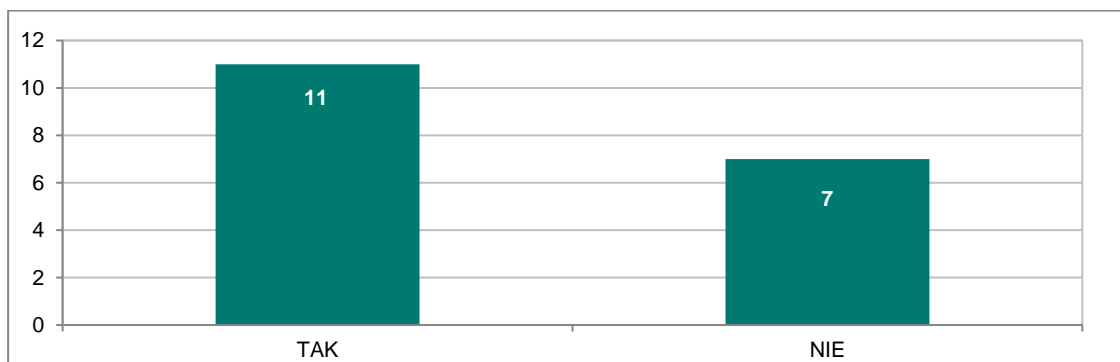
Banki, które podjęły w ciągu ostatniego roku działania promujące wykorzystanie przez klientów płatności natychmiastowych, wskazały, że w ich efekcie:

- nastąpiła adopcja usługi przez nowych klientów, którzy dotychczas nie korzystali z tego typu usług,
- wykorzystanie przez klientów przelewów natychmiastowych wzrosło niemalże dwukrotnie,
- odnotowano podwyższoną częstotliwość realizacji przelewów podczas trwania okresu promocyjnego, zakładającego obniżenie opłat za przelew.

23. Czy w przyszłości przewidują Państwo migrację do systemu/systemów płatności natychmiastowych części płatności rozliczanych do tej pory przez Państwa Bank w innych systemach?

Osiemnaście ankietowanych banków udzieliło negatywnej odpowiedzi na to pytanie. Jeden bank stwierdził zaś, że na obecnym wczesnym etapie rozwoju płatności natychmiastowych trudno jeszcze ocenić realne zainteresowanie klientów takimi usługami i ich skłonność do ponoszenia opłat za takie przelewy.

24. Czy byliby Państwo zainteresowani, jeśli byłoby to możliwe, świadczeniem usługi pośrednictwa w dostępie do systemów płatności natychmiastowych innym podmiotom zarówno bankowym, jak i niebankowym (np. krajowym instytucjom płatniczym)?

Jeden z ankietowanych banków stwierdził, że jest zainteresowany nowymi, innowacyjnymi rozwiązaniami w zakresie płatności, jednakże ewentualna współpraca w konkretnym zakresie produktowym z innymi podmiotami musiałaby być poprzedzona stosownymi analizami biznesowymi możliwych rozwiązań.

25. Jeśli są Państwo uczestnikiem więcej niż jednego systemu płatności natychmiastowych, to jaki jest tego powód?

Jako powód jednoczesnego uczestnictwa w obu systemach banki wskazały przede wszystkim ograniczony zasięg usługi w przypadku uczestnictwa tylko w jednym systemie oraz chęć zapewnienia kompleksowego i szerokiego rozwiązania swoim klientom. Ponadto, jeden z banków wykorzystuje system BlueCash do zleceń generowanych przez klientów detalicznych, zaś Express Elixir do zleceń klientów biznesowych.

CZĘŚĆ III – PYTANIA DO BANKÓW NIEBĘDĄCYCH UCZESTNIKAMI SYSTEMÓW PŁATNOŚCI NATYCHMIASTOWYCH

26. Jaki jest powód, dla którego Państwa Bank nie jest uczestnikiem systemu płatności natychmiastowych?

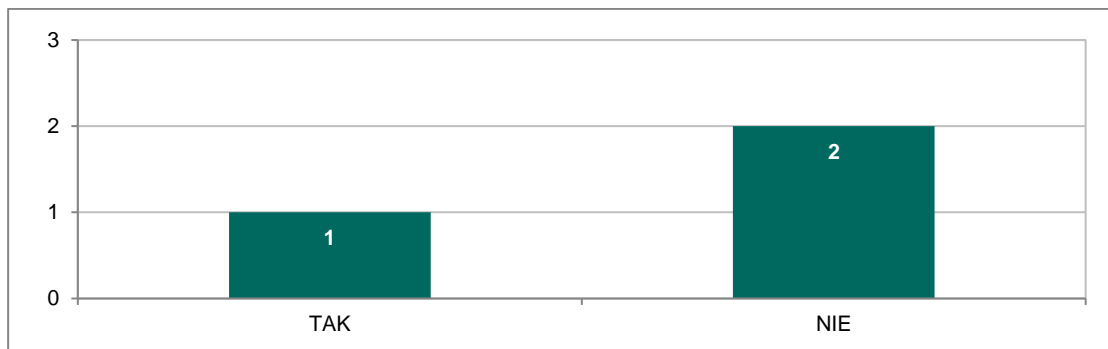
Banki nie przystępują do systemu płatności natychmiastowych z uwagi na:

- wysokie koszty przystąpienia do systemu związane z dostosowaniem systemów IT Banku;
- dodatkowe ryzyka operacyjne;
- limitowane zasoby projektowe, wymagane do realizacji koniecznych zmian w systemach transakcyjnych Banku oraz inwestycje związane z zapewnieniem odpowiedniej infrastruktury, gwarantującej właściwą wydajność tych rozwiązań.

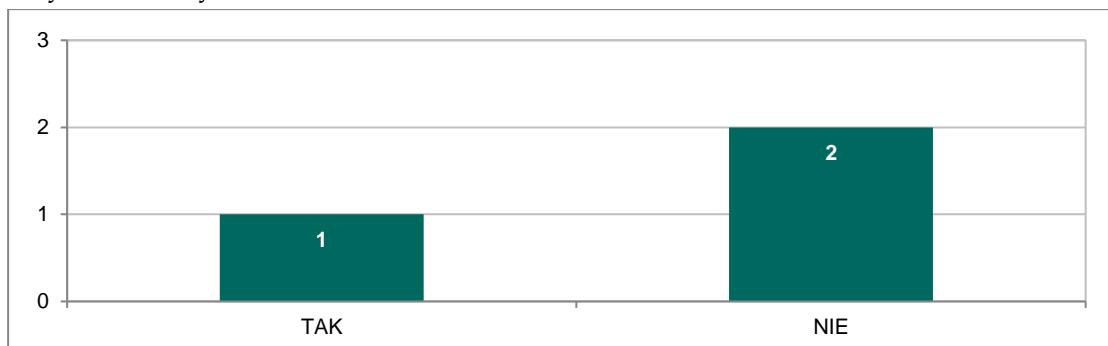
27. Czy istnieją jakieś zewnętrzne lub wewnętrzne bariery bądź okoliczności, które decydują o tym, że Państwa Bank nie jest uczestnikiem systemu płatności natychmiastowych?

Patrz odpowiedź jak wyżej.

28. Czy istnieją jakieś zewnętrzne lub wewnętrzne bariery bądź okoliczności, które decydują o tym, że Państwa Bank nie jest uczestnikiem systemu płatności natychmiastowych?

29. Czy uczestnictwo Narodowego Banku Polskiego w systemie Express Elixir wpłynie na podjęcie przez Państwa Bank decyzji o przystąpieniu do systemu płatności natychmiastowych?

30. Czy Państwa Bank planuje zostać uczestnikiem systemu płatności natychmiastowych?

Trzy banki zadeklarowały chęć uczestnictwa w przyszłości w systemie płatności natychmiastowych. Jeden z nich ma w planach wdrożenie takiej usługi w I kwartale 2017 r.

---

www.nbp.pl

